

JAARVERSLAG ROYAL HZPC GROUP B.V.

2022 - 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
---------------	---

DIRECTIEVERSLAG

01 Bericht van Gerard Backx	6
Grenzen blijven verleggen	7
Groei	7
In alle haarvaten	7
Pootgoedteelt nog duurzamer	8
Samenwerken in de keten	8
Zero hunger als belangrijkste doel	8
Kroon op ons werk	8
02 Need	11
De wereld voeden met onze rassen	12
Een nieuw evenwicht in Europa	12
Groei buiten Europa	13
Grote stappen in licentieteelt	13
Kunstmest- en energieprijzen blijven hoog	14
Transportkosten blijven hoog	14
Overal toegang tot gezond voedsel	15
Agent in beeld	15

03	Breed	18
	Krachtige rasmachine voor de toekomst	19
	Nieuwe rassen zetten de toon	19
	Introductie hybride rassen in Afrika	21
	Gene-editing: scherpschutter in veredeling	23
	Update Flight to Vitality	24
	Researchcentrum Metslawier van top tot teen vernieuwd	25
	Partner in beeld	25

04	Feed	29
	Verduurzamen in elke schakel	30
	Een duurzamere bedrijfsvoering voor onze telers	30
	Toekomstbestendige pootgoedteelt	31
	Duurzaam en sociaal verpakken	32
	Technologische innovaties voor de keten	32
	Efficiënter transport	34
	Voedsel dichtbij klant en consument	34
	Stevige positie in Verenigd Koninkrijk	35
	Rassen ontwikkelen voor tropische gebieden	36
	Partner in beeld	36

05	Repeat	41
	Wij blijven grenzen verleggen	42
	Aurora: beter samenwerken	43
	Goed geschoolde medewerkers met een portie lef	44
	Het derde jaar van Connecting Growers	44
	Duurzaamheid als drijvende kracht	45
	Over eigen grenzen durven kijken	48
	Medewerker in beeld	48

06	Compliance	51
	Corporate governance	52
	Personalia managementstructuur per 30 juni 2023	53
	Risicobeheersing	57
	Resultaten, investeringen, financiering	64
	Beloningsbeleid en personeelsaangelegenheden	65
	Certificaten van aandelen	68
	Groepsstructuur	70

VERSLAG VAN RAAD VAN COMMISSARISSEN

07	Verslag van Raad van Commissarissen	71
	Verslag van Raad van Commissarissen	72
	Een goed jaar	72
	Toezichthoudende taak weegt zwaarder	72
	Extra aandacht voor internationaal betalingsverkeer	72
	De audit commissie	72
	Een cruciaal jaar voor Aurora	73
	Investering in research betaalt zich uit	73
	Een strategie gericht op de toekomst	73
	Dit doet de Raad van Commissarissen	74

JAARREKENING ROYAL HZPC GROUP B.V.

08	Jaarrekening Royal HZPC Group B.V.	75
	Geconsolideerde balans	76
	Geconsolideerde winst- en verliesrekening over de periode 1 juli 2022 tot en met 30 juni 2023	79
	Geconsolideerd kasstroomoverzicht	80
	Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2022/2023	82
	Algemene grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.	82
	Grondslagen voor waardering activa en passiva	92
	Opbrengstverantwoording	97
	Toelichting op de geconsolideerde balans	103
	Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	113
	Enkelvoudige balans	118
	Enkelvoudige winst- en verliesrekening	121
	Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	121
	Toelichting op de enkelvoudige balans	122

OVERIGE GEGEVENS	
-------------------------	--

09	Overige gegevens	129
	Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming	130
	Gebeurtenissen na balansdatum	130
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	131

01 BERICHT VAN GERARD BACKX

Grenzen blijven verleggen

In het jaar waarin Royal HZPC Group B.V. haar 125-jarig bestaan viert, kijken we met een nostalgische blik naar de toekomst. Wat heeft de afgelopen 125 jaar ons gebracht en wat nemen we mee? Het staat als een paal boven water dat de kern van Royal HZPC Group B.V. onveranderd is gebleven. Waar grondlegger Hette Hettema letterlijk op de fiets stapte om de grens over te gaan, verleggen we tot op de dag van vandaag grenzen. Met durf kiezen we voor innovatie. We verruimen onze blik en boren nieuwe markten aan. Veel verder van huis dan Hette dat deed, maar met dezelfde intentie: voldoen aan de vraag naar genoeg voedzaam voedsel. We ontwikkelen nieuwe rassen met het oog op een duurzame en leefbare toekomst. En dat blijven we doen. Door over grenzen te kijken en te blijven groeien.

Groei

Het boekjaar 2022-2023 staat in het teken van groei. Die kwam tot stilstand in de coronajaren, maar vanaf vorig jaar hadden we de stijgende lijn alweer te pakken. Die groei zet nu door en vindt vooral plaats buiten Europa. We zetten met licentieteelt grote stappen in Azië en Amerika. Afrika is een markt waar voor ons nog veel onontgonnen gebied, en dus grote kansen liggen. We verwachten bijvoorbeeld veel van de introductie van hybride zaden in Oost-Afrika over een aantal jaar.

In alle haarvaten

Waar we ons in de eerste honderd jaar van ons bestaan vooral richtten op dichtbij huis, hebben we de afgelopen jaren de wereld veroverd. Het maakt Royal HZPC Group B.V. met recht een wereldspeler op de aardappelmarkt. De expansie is tekenend voor de ondernemersdrift en drive in alle haarvaten van Royal HZPC Group B.V.

Pootgoedteelt nog duurzamer

Een belangrijk thema, de rode draad in dit jaarverslag, is natuurlijk duurzaamheid. Hoewel de pootgoedteelt in de basis een duurzame teelt is, kunnen we belangrijke stappen zetten om de aardappel nog duurzamer te maken. De komende jaren zitten er veel nieuwe robuuste rassen aan te komen met belangrijke resistenties. Deze rassen kunnen met veel minder chemicaliën en water toe en zorgen voor een goede opbrengst, ook als de omstandigheden uitdagend zijn.

Samenwerken in de keten

De pootgoedteelt kun je pas echt verduurzamen, als je in de hele keten duurzaamheid hoog op de agenda zet. Dus helpen we telers om hun bedrijfsvoering toekomstbestendig te maken. We gaan ook in gesprek met partners, leveranciers en klanten. En kijken we binnen Royal HZPC Group B.V. hoe we duurzamere keuzes kunnen maken.

Zero hunger als belangrijkste doel

Tegelijkertijd gaat duurzaamheid over zoveel meer dan de klimaatverandering tegengaan. Onze belangrijkste drijfveer en ons bestaansrecht is om iedereen op de wereld te voorzien van voldoende en kwalitatief goed voedsel. Dat is en blijft een grote uitdaging met een ongekende groei van de wereldbevolking de komende jaren. ‘Zero hunger’ is één van de belangrijkste duurzame ontwikkelingsdoelen voor 2030 van de Verenigde Naties. Het is voor ons het belangrijkste doel, dat hand in hand samengaat met de verduurzaming van de pootgoedteelt over de hele linie.

Kroon op ons werk

Het jaar 2023 is er een met een extra gouden randje. Naast het 125-jarig bestaan van Royal HZPC Group B.V., vierten we ook het 50-jarig bestaan van STET. Samen met onze medewerkers, telers, klanten en partners staan we hier uiteraard bij stil. Ik ben er bijzonder trots op dat op 27 februari 2023 HZPC het predicaat koninklijk kreeg uit handen van de Commissaris van de Koning van de provincie Friesland Arno Brok. Het is letterlijk een kroon op ons werk. Voortaan is de naam Royal HZPC Group B.V. en dragen we de kroon in ons logo.

Juist doordat onze kern hetzelfde is gebleven, durven we het aan om steeds opnieuw grenzen te verleggen. Er is nog steeds een wereld te winnen. We hebben ook de komende 125 jaar nog genoeg te doen. Samen met onze telers, medewerkers, partners en klanten.

In dit jaarverslag lees je alles over het boekjaar 2022-2023. Duurzaamheid loopt als een rode draad door dit jaarverslag. Drie elementen lichten we extra uit:

- Meer rassen naar meer landen in het hoofdstuk Need
- De ontwikkeling van nieuwe rassen in het hoofdstuk Breed
- Local for local in het hoofdstuk Feed

Ik wil graag alle medewerkers bedanken voor hun inzet en toewijding het afgelopen jaar. En ik hoop dat je dit jaarverslag met veel interesse en plezier leest.

Gerard Backx

02 NEED

De wereld voeden met onze rassen

De wereld voeden met onze rassen

Onze overtuiging is dat we met de aardappel goud in handen hebben om de wereld te kunnen blijven voeden op een duurzame en verantwoorde manier. Daarom zorgen we ervoor dat we elk jaar meer mensen bereiken met onze aardappellassen. Met goed uitgangsmateriaal, licentieteel en op termijn zelfs aardappels uit zaad.

Een nieuw evenwicht in Europa

De Europese markt kende in 2022-2023 de nodige dynamiek. Noord-Europa had in 2022-2023 een goed groeiseizoen met een succesvolle oogst. Midden- en Zuid-Europa kampten juist met veel droogte en daardoor lagere opbrengsten. Tegelijkertijd zien we dat de fritesindustrie flink uitbreidt en om meer areaal vraagt. Het pootgoedareaal stond in 2022 onder druk door hoge prijzen voor gewassen als graan, zonnebloemen en suikerbieten. Begin 2023 reageerde de fritesindustrie met historisch hoge contractprijzen. De teelt van consumptieaardappelen werd aantrekkelijker. Dit zorgde er ook voor dat telers voor de oogst van 2022 de pootgoedprijs zagen stijgen. De prijs lag 10% hoger dan een jaar eerder.

Met betrekking tot de oogst van 2023 levert Europa iets in op pootgoedareaal, er vinden verschuivingen plaats en op termijn ontstaat er een nieuw evenwicht. De vraag is of deze verschuivingen het gevolg zijn van de conjunctuur of dat er structurele veranderingen zijn. Areaalplanning in een disruptieve en dynamische markt is lastiger. Het vraagt om een scherpe inschatting van risico's en bewegingen op de markt.

Groei buiten Europa

Het jaar 2022-2023 staat in het teken van groei. We groeiden van 887.000 ton in 2022, naar 944.000 ton in 2023. Dat is een groei van 6%. De groei komt vooral dankzij de gebieden waar licentieteel plaatsvindt, zoals in Azië en Amerika. Op die continenten verhandelden onze licentienemers verhandelden dit boekjaar 9% meer volume HZPC-rassen dan een jaar eerder. We bereiden ons daarnaast voor op de introductie van hybride aardappelrassen op de Centraal-Afrikaanse markt. Zo bereiken we mensen in gebieden die tot nu moeilijk toegankelijk zijn vanwege politiek, fytosanitaire redenen of omdat transport lastig is. We voegen steeds nieuwe landen toe, en verhogen met nieuwe aardappelrassen geschikt voor lokale teeltomstandigheden onze afzet. In 2022-2023 leveren we met directe en indirecte verkoop aan 99 landen.

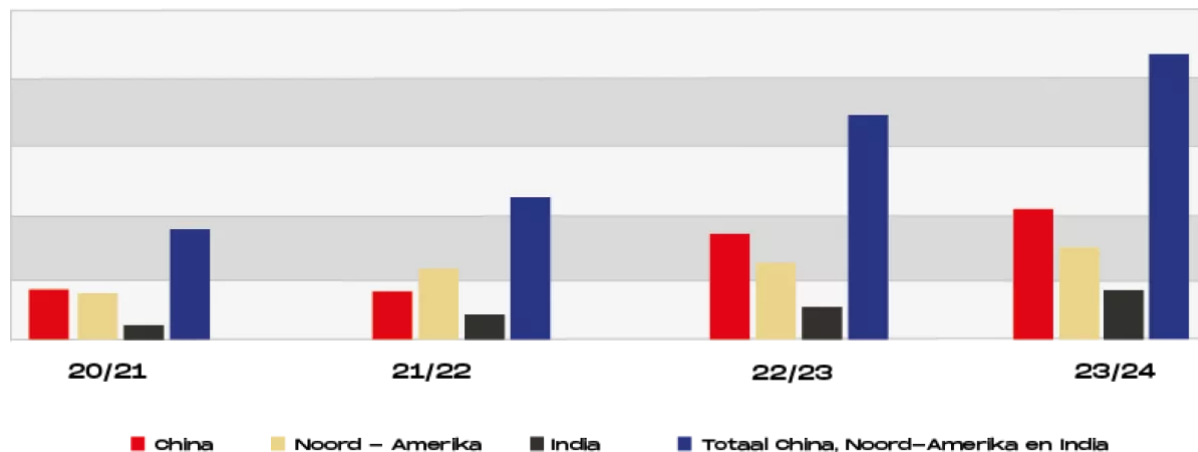
Ivory Russet en Innovator, Nieuw-Zeeland

Grote stappen in licentieteel

In 2022-2023 hadden we verwacht grote stappen voorwaarts te zetten op de Indiase markt. Na toelating van onze rassen, introduceerde Mahindra HZPC als licentienemer daar over de laatste jaren succesvol HZPC-rassen. Inmiddels bestaat een belangrijk deel van het volume dat door Mahindra HZPC wordt verhandeld uit onze rassen. Helaas kampte India net voor de oogst met enorme regenval, waardoor er areaal verloren is gegaan. Desondanks was het nog steeds een redelijk jaar. Volgend jaar zetten we in op forse groei en richten we ons naast de fritesindustrie op de Indiase versmarkt en chipsindustrie.

Ook in China zetten we met licentieteelt flinke stappen in volume. De Chinese fritesindustrie maakt voornamelijk gebruik van HZPC-rassen. Om te groeien, introduceren we onze rassen nu ook op de versmarkt. In China blijft de bescherming van intellectueel eigendom een belangrijk aandachtspunt.

Groei licentieteelt in China, Noord-Amerika en India

Groei in licentieteelt

Kunstmest- en energieprijzen blijven hoog

In 2022-2023 blijven de prijzen voor kunstmest en energie hoog. Ze zakken wel iets, maar voor telers zijn het grote kostenposten. Het zorgt voor een hogere kostprijs. En tegelijkertijd gaan telers bewuster om met het gebruik van kunstmest en stroom. De betere pootgoedprijs zorgt ervoor dat de telers alsnog een goed jaar hebben, ondanks de stijgende kosten.

Transportkosten blijven hoog

De transportkosten en containerprijzen zijn in 2022 ongekend hoog. Het leidt ertoe dat we die kosten moeten doorberekenen in de pootgoedprijs naar verdere bestemmingen. Dat betekent voor klanten een forse prijsverhoging, die telers niet direct terugzien in de pootgoedprijs.

Overall toegang tot gezond voedsel

Voedsel mag geen wapen zijn in een oorlog. Dat is onze overtuiging. Iedereen, waar ook ter wereld, moet toegang hebben tot gezond voedsel. Dat betekent dat we in conflictgebieden, daar waar het kan, aan beide partijen pootgoed blijven leveren. Dat geldt ook voor een conflict dichtbij huis, tussen Rusland en Oekraïne. Daarmee volgen we ook het standpunt van bijna de complete zaaizaadindustrie. Naast een kleine hoeveelheid pootgoed die we aan Rusland leveren, blijven we in 2022-2023 in Rusland lokaal produceren. Hiermee nemen we, bewust, een risico.

Agent in beeld - Ariful Hoque
Agent HZPC in Bangladesh

Begin jaren '50 kwam mijn grootvader Shamshul Hoque vanuit Bangladesh naar Nederland. Daar zag hij met eigen ogen hoe pootgoed wordt geteeld en wat de mogelijkheden en opbrengsten waren. Hij was ervan overtuigd dat er volop kansen waren om pootgoed met een goede opbrengst te produceren en verkopen in Bangladesh. In 1958 richtte mijn grootvader het bedrijf Eastern Trading Corporation op. In 1979 nam mijn vader het bedrijf over en veranderde de naam in Blue Moon International. Inmiddels ben ik, Ariful Hoque, de derde generatie in dit bedrijf. Vanaf 2007 draagt het bedrijf weer de oorspronkelijke naam: Eastern Trading Company. Inmiddels ben ik net als mijn grootvader in Nederland geweest om daar zelf de pootgoedteelt te zien.

In 1960 introduceerde mijn grootvader verschillende rassen met goede opbrengsten, zoals Bintje, Patrones en Multa. In 2003 breidden we onze activiteiten uit naar pootgoed voor de frites- en chipsindustrie. We werken al 64 jaar intensief samen met HZPC en haar voorgangers. We importeren pootgoed, hebben hier proefvelden en verkopen pootgoed in heel Bangladesh via een uitgebreid netwerk. Elk jaar inventariseren we via ons netwerk wat de vraag is en importeren die hoeveelheid pootgoed. We zijn de enige distributeur van HZPC-pootgoed in Bangladesh.

We zijn nog steeds erg blij met onze samenwerking met HZPC. HZPC heeft ons vanaf het begin gesteund en is een hele loyale en betrouwbare zakenpartner voor ons gebleken. En niet onbelangrijk: we weten dat HZPC geen concessies doet als het om de kwaliteit van het pootgoed gaat. En dat zie je duidelijk terug in de markt. De HZPC-rassen doen het simpelweg beter dan andere rassen in Bangladesh. Wat ons betreft doen we nog minstens 64 jaar zaken met HZPC en liefst natuurlijk nog veel langer.

De toekomst kent nog de nodige uitdagingen. Zo zien we de vraag naar tafelaardappelen toenemen, net als de vraag vanuit de frites- en chipsindustrie. Met name op de chipsmarkt is er veel concurrentie. We hebben dus goede rassen nodig. Ook in Bangladesh zien we de gevolgen van klimaatverandering. Dat vraagt om nieuwe robuuste rassen die bijvoorbeeld goed opgewassen zijn tegen hoge temperaturen.

Er zijn ook volop kansen. We kunnen nog beter de HZPC-rassen onder de aandacht brengen bij de verwerkende industrie. Als zij enthousiast zijn over die rassen, zal de vraag naar onze rassen toenemen onder de telers. Samen met HZPC kunnen we dan mooie stappen zetten. We willen ons netwerk in Bangladesh nog verder uitbreiden. En uiteindelijk willen we de beste en grootste importeur en handelaar van pootgoed in Bangladesh worden.

03 BREED

Krachtige rasmachine voor de toekomst

Krachtige rasmachine voor de toekomst

We moeten naar een veel duurzamere aardappelteelt. Met minder water, minder gebruik van chemicaliën en minder kunstmest en met een stabiele opbrengst. Daar werken we dagelijks aan in ons R&D centrum in Metslawier. We ontwikkelen rassen die optimaal presteren, zelfs onder uitdagende omstandigheden. Het doel? Een klimaatadaptieve, efficiënte en stabiele aardappelteelt. Veredeling blijft een kwestie van aantallen, waarin je zo vroeg mogelijk de juiste eigenschappen betrouwbaar wilt meten. Dit maakt het mogelijk om het veredelingsvolume te verzadigen op duurzaamheidskenmerken en die klonen of testhybriden in hun doelmarkten en klimaten op economische opbrengst te beproeven. Waarmee we een belangrijke bijdrage blijven leveren aan de voedselzekerheid voor een groeiende wereldbevolking .

Celbiologie Researchcentrum Metslawier

Nieuwe rassen zetten de toon

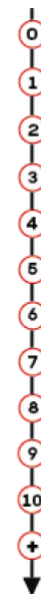
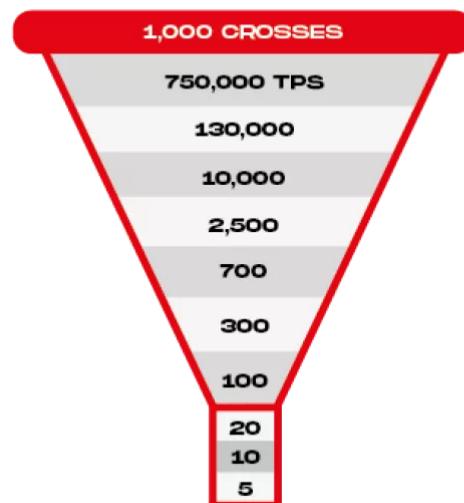
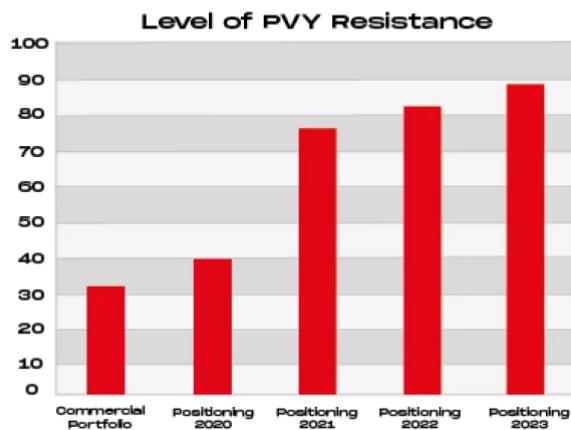
De afgelopen vijftien jaar heeft Royal HZPC Group B.V. flink gebouwd aan de ontwikkeling en vooral implementatie van methoden die de rasontwikkeling gericht en sneller maken. In 2030 moet driekwart van onze rassen die we introduceren, resistent zijn tegen de twee belangrijkste aardappelziekten, phytophthora- en virusresistentie. Er staat nu een krachtige machine die helpt nieuwe aardappelrassen met veel betere kwaliteiten voor de toekomst te ontwikkelen. Met geavanceerde merkergerstuurde veredeling en datamodellen kunnen we dat omvangrijker en tegelijkertijd veel doelgerichter. De eerste klimaatrobuuste rassen zijn inmiddels commercieel, zoals de Quintera en Camelia. Andere robuuste rassen worden geïntroduceerd. Waar het pootgoedareaal nieuwe aardappelrassen in 2022-2023 nog 200 hectare was, zetten we in op 3500 hectare over vier jaar.

De nieuwe aardappelrassen hebben stuk voor stuk resistentiepakketten waar telers en klanten op zitten te wachten. Met minder input, zorgen deze rassen voor een zo optimaal mogelijke opbrengst, ook onder lastige omstandigheden. Daarbij leggen we de lat hoog. Onze nieuwe rassen voor de fritesindustrie moeten bijvoorbeeld een nematodenresistentie bevatten. Dankzij deze resistentie kunnen nematoden zich niet vermeerderen en sterven ze af. Zit de resistentie er niet in? Dan zetten we een streep door het ras. Zelfs als het op andere vlakken een veelbelovend ras is.

HOM 13-8236

Met de hoog phytophthoraresistente rassen Cayman en HOM 13-8236 zetten we al de toon voor onze nieuwe rassen. Naast andere mooie eigenschappen is de HOM 13-8236 het eerste ras in de markt met een dubbele phytophthoraresistentie. En dat is nodig voor een ziekte die zich razendsnel muteert, om resistenties te omzeilen en gevoeligheid voor gewasbeschermingsmiddelen te verliezen. Dankzij twee sloten op de deur met elk een verschillende sleutel, zijn rassen beduidend minder vatbaar voor phytophthora. Telers kunnen met veel minder gewasbeschermingsmiddelen toe. Dat scheelt tijd, geld en diesel en dat draagt bij aan een beter klimaat. Ons doel is om in 2030, voor deze ziekte, alleen nog rassen met een dubbele phytophthoraresistentie te introduceren. De milieuwinst die de gangbare landbouw hiermee maakt is enorm. Let wel, volledig biologisch telen raden we niet aan omdat dit de aanpassing van de ziekte om resistenties te doorbreken sterk versnelt. De combinatie van een goed resistentiepakket met geen tot weinig milieubelastende gewasbescherming is het meeste duurzaam. Voor onze telers zijn robuuste rassen met virusresistentie van groot belang. Onderstaande figuur geeft aan dat we inmiddels jaarlijks 750.000 genetisch verschillende zaden uitzaaien en daaruit een 5 tal commerciële rassen uit selecteren. Dit getal van 750.000 is sterk gegroeid in de laatste jaren en zal de komende jaren verder groeien bij een steeds strengere selectie.

Vooruitgang aardappel Y-virus

Introductie hybride rassen in Afrika

Na succesvolle opbrengsten uit hybride rassen op proefvelden in 2021, blijven we de hybride rassen op grote schaal toetsen en verder verbeteren. Ondertussen bereiden we ons nu al voor op de introductie van het eerste hybride aardappelras in 2026 op de Centraal-Afrikaanse markt. Een rasintroductie vraagt een flinke investering in tijd en geld. We richten onze pijlen allereerst op de kleine landbouwers in Kenia. Een land waarvan we de traditionele aardappelmarkt goed kennen.

Oogsten van hybride aardappelrassen in Kenia

Gene-editing: scherpschutter in veredeling

Gene-editing is een New Breeding Technology (NBT) waarmee we de ontwikkeling van absoluut resistente rassen kunnen versnellen. En dat is nodig, nu Europa het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen versneld afbouwt. Met gene-editing geven we de veredeling een extra zetje. Het zijn mutaties die ook in de natuur voorkomen en combinaties van genen die je met gangbare merker gestuurde veredeling ook kunt bereiken. De nieuwe eigenschap van een aangepast ras zal dus evengoed komen, alleen door deze techniek nu eerder in de tijd. Tot nu toe vallen alle vormen van gene-editing onder de GMO-wetgeving van de Europese Unie. In vele andere landen wordt gene-editing wel toegelaten of gaat de deur op een kier. Zo heeft de UK afgelopen maart hiervoor al een wetwijziging aangenomen die gene edited rassen zonder GMO label tot de markt toelaat. De afgelopen jaren is, onder leiding van brancheorganisatie Euroseeds, ingezet op een lobby richting de Europese Unie om de regelgeving rondom gene-editing te heroverwegen.

Op 5 juli 2023 nam de Europese Commissie hierover dit standpunt in:

- In de gepubliceerde voorstellen zal de Europese Unie de planten die via oudere veredelingsmethoden verkregen hadden kunnen worden of die gevonden kunnen worden als natuurlijke mutaties, in een andere wetgeving behandelen. Op dit moment is dat een voorstel. Dat kan nog vier tot vijf jaar duren voordat dit definitief besloten is.

In een aantal landen is gene-editing al toegestaan. We kijken of we daar aan de slag kunnen met gene-editing. We voelen wel de morele verantwoordelijkheid om te voorkomen dat materiaal dat uit gene-editing voortkomt, op markten komt waar deze technologie niet is toegestaan.

Research cell biology Nuria Alegret Badia

Update Flight to Vitality

Met een objectieve toets de kiemkracht van partijen pootgoed meten en voorspellen: dat is het doel van het onderzoeksproject Flight to Vitality. Royal HZPC Group B.V. werkt sinds 2018 in het project samen met Averis Seeds, Universiteit van Utrecht en TU Delft. Eind 2022 stopte het project formeel. In 2022-2023 zijn vooral de metingen van het laatste projectjaar verwerkt. Het blijkt vooralsnog niet eenvoudig te zijn om tot een model te komen. Daarom zetten we in 2023-2024 het onderzoek door om de toetsmethodes te valideren.

Flight to Vitality collega Falko Hofstra

Researchcentrum Metslawier van top tot teen vernieuwd

In de zomer van 2023 zijn al onze laboratoria vernieuwd. Daarmee legden we de laatste hand aan de verbouwing van ons researchcentrum in Metslawier. De teams hebben zelf de logistiek op de werkvloer ingericht waarmee er een optimaal werkklimaat is gecreëerd.

Proefvelden bij ons vernieuwde Researchcentrum

Partner in beeld - Sieger Talsma

In 2019 nam Sieger Talsma samen met zijn vrouw het akkerbouwbedrijf in Ternaard van zijn vader over. 'Heit' is er nog regelmatig te vinden en Sieger heeft twee medewerkers in dienst. Sieger teelt zo'n 100 hectare poot aardappelen voor HZPC en STET. Daarnaast doet hij aan agrarisch natuurbeheer en is er een klein areaal uien en graan.

Wij zijn een traditioneel akkerbouwbedrijf en aardappelen zijn onze corebusiness. We kopen eigenlijk niets aan, maar bouwen alles zelf op uit minknollen. We zijn altijd wel van het proberen van rassen. We hebben echt behoefte aan nieuwe robuuste rassen met goede resistenties. De risico's voor pootgoedtelers nemen steeds meer toe. Enerzijds mogen we steeds minder bestrijdingsmiddelen gebruiken en anderzijds worden de eisen steeds strenger. De kans dat het pootgoed wordt gedeclasseerd of zelfs wordt afgekeurd, wordt daardoor groter. We zoeken dus betrouwbare rassen waarvan we weten dat we een goed eindproduct kunnen krijgen.

” We hebben echt behoefte aan nieuwe robuuste rassen

Het is nu het derde jaar dat we het nieuwe ras HOM 13-8236 hebben. Dit ras is virusresistent en heeft een hoge phytophthoraresistentie. We hebben er in 2023 ongeveer 7 hectare van. In de eerste twee jaar ben je er natuurlijk heel voorzichtig mee, maar nu is het een veldgewas. Het ras moet zich dit jaar echt bewijzen. De poot aardappelen komen door de rooimachine en de kieper en in bewaring. Dan kun je pas zien hoe goed ze zich houden. Natuurlijk hopen we dat de HOM 13-8236 de verwachtingen waarmaakt. Want nogmaals: we hebben nieuwe robuuste rassen nodig. Dan kan dit een heel mooi begin zijn, maar richting de toekomst hebben we er natuurlijk meer nodig.

Tot nu ben ik positief over het ras. Het lijkt me echt een robuust ras. Afgelopen jaren zag de schil er goed uit. Dit jaar waren we laat met poten. Daardoor moesten we meerdere keren afspruiten, maar de HOM 13-8236 bleef het gewoon goed doen. We zien dat het wel een kiemlustig ras is en dat het gevoelig is voor zilverschurft. Daar kunnen we zelf gelukkig wat aan doen. Over de bacteriegevoeligheid kan ik nu nog niets zeggen, dat moet deze oogst gaan blijken. Een nieuw ras moeten we ook leren telen. Sommige rassen hebben we al zo lang. Daarvan weet ik precies wat je kunt verwachten en hoe je daarop inspeelt. Met een nieuw ras is dat uitproberen. We moeten misschien wat meer op onze handen durven zitten.

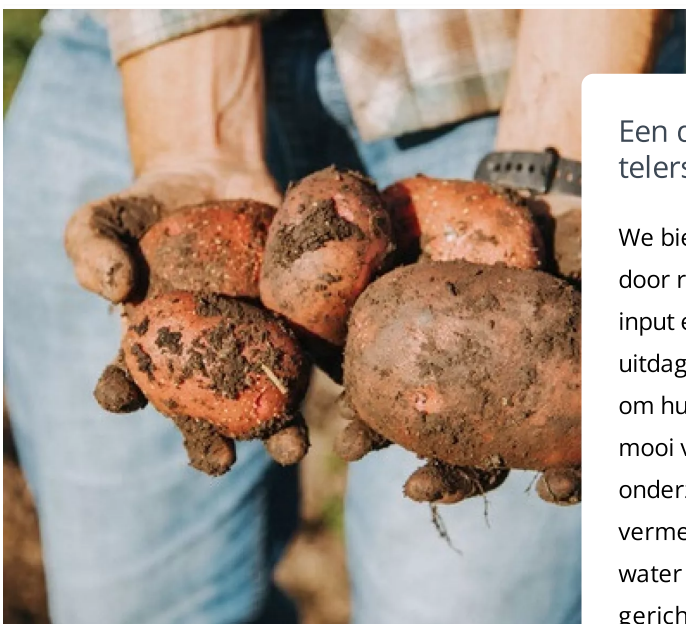
Verduurzamen in elke schakel

Verduurzamen in elke schakel

Een duurzamere pootgoedteelt gaat over veel meer dan alleen nieuwe robuuste rassen. Verduurzaming is nodig in elke schakel van de keten van pootgoedteelt. Royal HZPC Group B.V. staat aan het begin van die keten. Door partners en partijen met elkaar te verbinden willen we verduurzaming in gang zetten en versnellen. Bij Royal HZPC Group B.V., onze telers, onze partners en onze klanten.

Een duurzamere bedrijfsvoering voor onze telers

We bieden telers de helpende hand. In de eerste plaats door resistente rassen te introduceren die met weinig input een goede opbrengst hebben. Ook onder de meest uitdagende omstandigheden. We helpen telers daarnaast om hun bedrijfsvoering verder te verduurzamen. Een mooi voorbeeld is het windmolenproject. En het onderzoek naar fertigatie: door via druppelslangen water vermengd met meststoffen af te geven, kunnen telers water besparen en meststoffen veel efficiënter en gericht inzetten.

Toekomstbestendige pootgoedteelt

Het project Toekomstbestendige pootgoedteelt is een initiatief van HZPC om samen met een groep van veertien Nederlandse telers te kijken naar de toekomst van de aardappelteelt. Want: telers leren het beste van telers. Waar de kwaliteitseisen onveranderd blijven, worden telers geconfronteerd met hoge kosten en virusproblematiek terwijl ze steeds minder gewasbeschermingsmiddelen mogen gebruiken. Bovendien staan de komende vijf jaar veel middelen op de rol voor herregistratie. Met de steeds strenger wordende eisen, is het maar de vraag of ze de proef doorstaan. Dus zijn er andere, vernieuwende maatregelen nodig.

Binnen het project Toekomstbestendige pootgoedteelt gaan telers aan de slag met andere methodes om virussen en plagen zoveel mogelijk buiten de deur te houden. Een voorbeeld is stromulching, wat in 2021-2022 12 telers op zo'n 10 hectare inzetten. Het is een methode die al succesvol wordt toegepast in Frankrijk. Door miniknollen te omringen met stro, kunnen de luizen de planten minder goed vinden. In combinatie met olie blijkt het een effectieve aanpak. In 2022-2023 gingen maar liefst 42 telers met in totale 125 hectare aan de slag met stromulching. Door te experimenteren en ervaringen te delen, leren telers van elkaar en inspireren ze elkaar. HZPC faciliteert door kennis en data te delen. Andere methoden die worden onderzocht zijn bijvoorbeeld lagere N-gift, gaasdoeken en strokenteelt.

Stromulching

Duurzaam en sociaal verpakken

Voor ons pootgoed maken we gebruik van allerlei soorten verpakkingen. We kijken hoe we met duurzamere verpakkingsmaterialen kunnen werken. En of we onbedrukte Big Bags kunnen hergebruiken. We zetten in op meer verkoop in bulk en geen plastic meer in onze verpakkingen. In alle contracten met onze verpakkingsleveranciers hebben we bovendien opgenomen dat ze geen gebruik mogen maken van kinderarbeid.

Technologische innovaties voor de keten

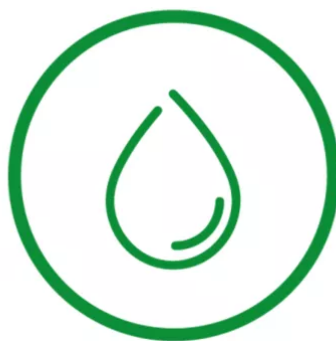
Met slimme technologische innovaties, helpen we telers en klanten om duurzame keuzes te maken. Bijvoorbeeld met Even Greener calculator en handige apps voor telers.

Even Greener

De aardappel is in de basis al een duurzaam gewas. De selectie rassen van Even Greener zijn nog duurzamer en hebben een lagere impact op het milieu. Met de Even Greener calculator kunnen onze klanten aardappelryassen eenvoudig selecteren op een of meerdere van de vijf belangrijkste duurzaamheidskenmerken:

**MINDER BENODIGDE
MESTSTOFFEN**

**BEPERKT
WATERVERBRUIK**

**HOGHE
ZIEKTEBESCHERMING**

**LANGE
BEWAARPERIODE**

**HOGHE
OPBRENGST**

App voor telers

Royal HZPC Group B.V. ontwikkelt verschillende apps voor telers. Zo delen we onze kennis over pootgoedteelt in een app met boeren in ontwikkelingslanden, zodat zij hun opbrengst kunnen verbeteren. We vertellen bijvoorbeeld wanneer ze het best aardappelen kunnen poten, hoe ze het beste kunnen bemesten en irrigeren en hoe ze het pootgoed beschermen.

Efficiënter transport

Transport is een belangrijk component in de CO₂-voetafdruk van Royal HZPC Group B.V.. We zetten in op inperking van het aantal transportbewegingen en optimalisatie van het containertransport. Voor transport over de weg in met name Europa werken we met minder transporteurs. We kiezen voor bedrijven die actief werken aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot en ook inzicht geven in hoe ze dat doen. Daarin volgen we de afspraken van de transportsector zelf: in 2030 moet de CO₂-uitstoot met de helft zijn teruggebracht.

Voedsel dichtbij klant en consument

Voedsel dichtbij huis produceren wordt alleen maar belangrijker. Consumenten vragen steeds vaker om lokaal geproduceerd voedsel. Het past ook binnen ons streven om steeds duurzamer te produceren. Dankzij Local for Local beperk je het transport van pootgoed en dring je CO₂-uitstoot terug. De rol van Nederland verschuift steeds meer van producent van commercieel pootgoed naar leverancier van hoogwaardig uitgangsmateriaal. We streven ernaar om steeds meer pootgoed dichtbij de klant en consument te produceren.

Stevige positie in Verenigd Koninkrijk

Door de Brexit is het niet langer mogelijk om pootgoed van en naar het Verenigd Koninkrijk te transporteren. De Britse markt staat volledig op zichzelf. Voorheen brachten we daar hoogwaardig pootgoed naartoe en lieten de productie over aan derden. Dat kan nu niet meer.

Daarom nam HZPC UK, onderdeel van Royal HZPC Group B.V., in mei 2023 T.L.C. Potatoes Ltd. over. Deze producent van hoogwaardige miniknollen staat aan de top van de Schotse pootaardappelindustrie. HZPC UK werkt al jarenlang samen met T.L.C Potatoes Ltd. Met de overname verstevigt HZPC UK haar positie en is de continuïteit en betrouwbaarheid van de Britse pootaardappelvoorziening veilig gesteld. Door de Brexit kwam dat in het geding. HZPC UK kan hierdoor nieuwe rassen uit HZPC Research sneller op de markt brengen. En dat versterkt de positie van Royal HZPC Group B.V. als wereldleider in de aardappelveredeling en pootgoedproductie. Voor de Britse telers betekent dit dat ze sneller toegang hebben tot nieuwe robuuste rassen die klaar zijn voor de uitdagingen van de toekomstige pootgoedteelt.

Colin Blackhall (T.L.C. Potatoes Ltd.) en Richard Baker (HZPC UK)

Rassen ontwikkelen voor tropische gebieden

Royal HZPC Group B.V. beschikt over een veelheid aan rassen die het elk onder uiteenlopende omstandigheden goed doen. De meeste rassen zijn echter minder geschikt voor teelt in tropische gebieden. Daarom werkt Royal HZPC Group B.V. sinds 2017 in Vietnam samen met het aardappelinstituut CIP (International Potato Center) aan de ontwikkeling van vijf nieuwe aardappelrassen voor tropische omstandigheden. Syngenta Foundation for Sustainable Agriculture financiert het project.

CIP veredelt al langer in de tropen. Zij hebben genetica die beter is aangepast op die omstandigheden dan onze rassen. Wij hebben juist rassen in handen die er mooier uitzien en met veel betere resistenties. Door genetica van Royal HZPC Group B.V. en CIP te kruisen, ontstaan er nieuwe rassen waarin de beste eigenschappen samenkomen. Samenwerking met het CIP en met lokale collega's is essentieel voor het succes.

Door meer resistenties, kunnen telers met deze rassen met minder chemische middelen toe met behoud van een goede of zelfs betere opbrengst. Bovendien kunnen ze lokaal pootgoed telen en vermeerderen en is transport van bestaande rassen vanuit Europa niet meer nodig. Inmiddels worden raskandidaten in een aantal landen beproefd en verloopt de rasregistratie in Vietnam naar wens.

Rassen voor tropische omstandigheden, Vietnam

Partner in beeld - Aaldrik Venhuizen

Projectbegeleider Toekomstbestendige
pootgoedteelt

Aaldrik Venhuizen is projectbegeleider van het project Toekomstbestendige pootgoedteelt. Tot zijn pensioen werkte hij 34 jaar voor Agrifirm:

In 2020 was ik net met pensioen toen Frank van der Werff, Senior Head of Production, mij belde. Hij vertelde dat er steeds minder gewasbeschermingsmiddelen gebruikt mogen worden, maar dat dit niet ten koste mag gaan van de kwaliteit. Of ik HZPC wilde helpen met het begeleiden van het nieuwe project Toekomstbestendige pootgoedteelt. Sindsdien hebben we al mooie stappen gezet.

Samen met een groep van veertien telers uit alle windstreken van Nederland kijken we naar de toekomst van de pootgoedteelt. Al een aantal jaren worstelt de sector met aardappelvirus Y. Tegelijkertijd zijn er steeds minder chemische middelen voor handen om de strijd aan te gaan met virussen en plagen, terwijl de kwaliteitseisen onverminderd hoog zijn. Europa dringt het gebruik van die middelen steeds verder terug, onder andere met het oog op negatieve milieueffecten en andere strengere criteria. Waar middelen een aantal jaar geleden nog voldeden aan de toen geldende eisen, zijn die eisen inmiddels strenger geworden. Middelen sneuvelen tijdens de herbeoordeling.

In het project toekomstbestendige pootgoedteelt staat de vraag centraal hoe telers minder afhankelijk kunnen worden van die chemische middelen. En tegelijkertijd blijven voldoen aan de kwaliteitseisen. Een belangrijke term is 'integrated crop management': in het bouwplan zetten telers verschillende maatregelen in om de kans op overdacht van ziekten en virussen te verkleinen. Met nadruk op verkleinen, want geen enkele methode kan overdracht 100% voorkomen.

In 2020 startten we met een inventarisatie bij de bedrijven die meedoen aan het project: welke maatregelen nemen zij al en wat zijn de resultaten? De telers delen ervaringen en kennis met elkaar en kijken bij elkaar in de keuken. Telers leren nu eenmaal het beste van andere telers. In de periode 2021-2023 pasten de betrokken telers hun nieuwe maatregelen toe en deelden hun ervaringen.

Telers leren het beste van andere telers

We hebben op die manier de afgelopen jaren allerlei maatregelen verkend. Bijvoorbeeld hoe je als teler robuuste rassen kunt inzetten in een bufferstrook om de gevoelige rassen daarbinnen beter te beschermen tegen virussen. Maar denk ook aan het bedekken van basismateriaal met gaasdoeken of stro, zodat luizen niet meer bij de planten kunnen of ze simpelweg slechter kunnen vinden. Of niet kerende grondbewerking en minder stikstofgebruik waardoor planten ook minder gevoelig worden en loofdoding gemakkelijker gaat.

Projectbegeleider Aaldrik Venhuizen (links) en Teler Cato Gaaikema (rechts)

Voor telers is het de kunst om te ontdekken welke combinatie van maatregelen voor hen het beste werkt. Er is geen one-size-fits-all-oplossing. Het is zoeken naar een nieuwe balans. Dan helpt het enorm dat je bij elkaar kunt kijken.

” Er is geen one-size-fits-all-oplossing

Telers weten namelijk dondersgoed dat ze moeten veranderen. Dat willen ze ook heel graag, maar ze hebben tijd nodig om veranderingen door te voeren in hun bouwplan en goed te kijken wat effectief is en bij hun bedrijf past. Je kunt ook niet alles tegelijk veranderen, want dan weet je niet meer waar een bepaald resultaat door komt. Het vergt dus tijd.

De focus lag tot nu toe vooral op aardappelvirus Y. De komende jaren richten we ons in dit project ook op andere ziekten, virussen en plagen. Door het terugdringen van gewasbeschermingsmiddelen zie je bijvoorbeeld dat telers opeens weer te maken krijgen met de bladrolvirus. Dat was 25 jaar lang helemaal geen issue. Het ultieme doel is om een systeem te ontwikkelen waarmee een teler een goed pakket aan maatregelen kan kiezen. Zo'n systeem is pas een goed systeem als het onder allerlei wisselende omstandigheden als basis goed toepasbaar is.

Teler Cato Gaaikema (links) en Projectbegeleider Aandrink Venhuizen (rechts)

05 REPEAT

Wij blijven grenzen verleggen

Wij blijven grenzen verleggen

Al 125 jaar zetten we ons in voor hoogwaardig voedsel voor de wereldbevolking. Die wereldbevolking groeit ongekend hard, waardoor de voedselvoorziening steeds verder onder druk komt te staan. Om daaraan bij te dragen, blijven we grenzen uitdagen en verleggen. Dat deden we 125 jaar geleden, dat doen we nu nog. We innoveren, versnellen en maken de pootgoedteelt duurzamer en toekomstbestendig. Dat vraagt om medewerkers met lef en een open blik. Het vraagt ook om een bedrijfsvoering die goed op orde is.

Onze medewerkers met lef en een open blik

Aurora: beter samenwerken

In 2023 zetten we een belangrijke stap binnen het meerjarig Business Transformation Program Aurora. 1 juni 2023 is STET overgestapt op de planningsmodule van het nieuwe ERP-systeem. Daarna wordt de overstap voor alle vestigingen in Centraal-Europa voorbereid. Hiermee kunnen we binnen Europa de sales planning en areaal planning met elkaar delen.

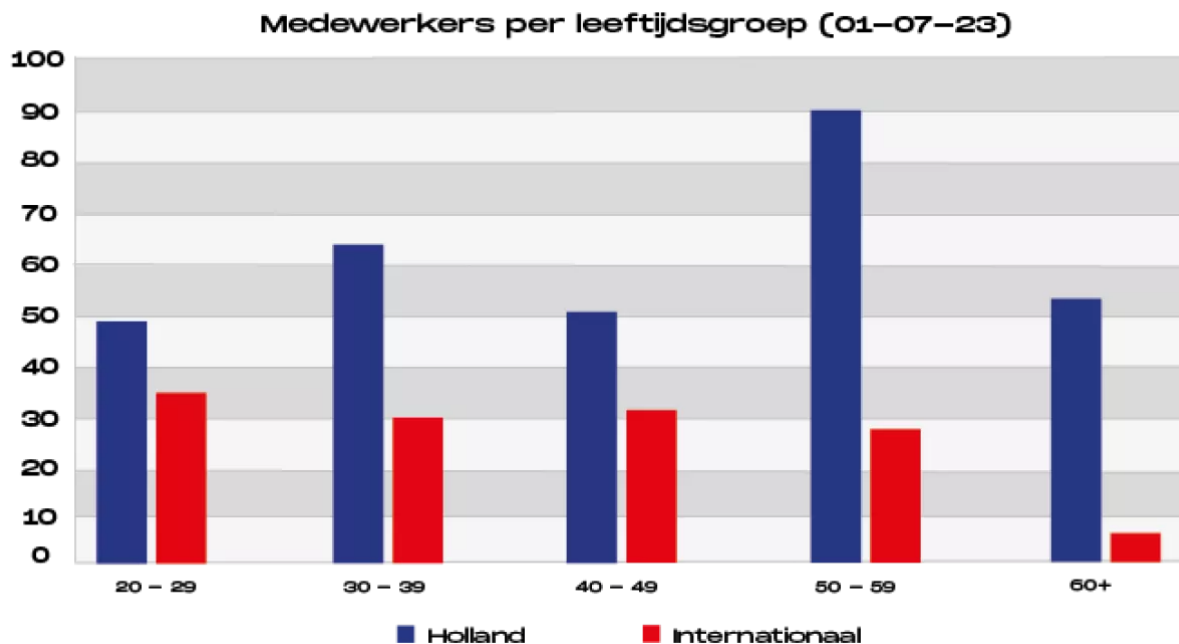
De implementatie van een ERP-systeem voor planning, productie, financiën en logistiek is slechts een onderdeel van Aurora. Het gaat bovenal over een andere, betere en efficiëntere manier van samenwerken binnen Royal HZPC Group B.V.. We realiseren ons dat het voor medewerkers wennen zal zijn en dat we tijdens de implementatie de nodige hobbels en obstakels tegenkomen. Dat we anders moeten werken, staat buiten kijf. Vanzelfsprekend zorgen we ervoor dat telers en klanten hier niet of nauwelijks hinder van ondervinden. We zijn ervan overtuigd dat we met Aurora een weg inslaan die onze medewerkers, telers en klanten ten goede komt. Op termijn zal deze nieuwe manier van werken ook leiden tot efficiency, een hogere klanttevredenheid en meer werkplezier.

Kennisdelen, Aurora workshop

Goed geschoolde medewerkers met een portie lef

In de overspannen arbeidsmarkt, is het de uitdaging om goed geschoolde medewerkers te vinden die verandering en vernieuwing omarmen. Waar er Royal HZPC Group B.V.-breed steeds meer medewerkers onder de 35 jaar bij komen, ligt de gemiddelde leeftijd van medewerkers in Nederland hoog. Het betekent dat een grote groep de komende jaren vertrekt. Daarmee gaat kennis en ervaring verloren. Het is zaak om tijdig nieuwe medewerkers te vinden, zodat oudere medewerkers hun expertise kunnen overdragen. Royal HZPC Group B.V. weet over het algemeen nog voldoende nieuwe collega's aan te trekken, maar kampt tegelijkertijd met vacatures die we moeilijk vervuld krijgen. Komend jaar starten we met een arbeidsmarktcampagne om personeel te behouden en nieuwe medewerkers aan te trekken. Over de laatste jaren is HZPC er goed in geslaagd om vooral jongere medewerkers aan te trekken. Het is belangrijk dat zij zich goed thuis voelen in de organisatie en een goede verbinding met elkaar hebben. Daartoe werkt HZPC al jaren met een 'Young HZPC' programma, waarbij jongere medewerkers over de verschillende vestigingen met elkaar worden verbonden.

Samenstelling medewerkers HZPC op basis van leeftijdsgroepen

Het derde jaar van Connecting Growers

Met Connecting Growers trekt Royal HZPC Group B.V. elk jaar EUR 1,5 miljoen uit om certificaten van onder andere oud-telers op te kopen en te schenken aan actieve telers in de Europese Unie. Door beperkter aanbod zijn er dit boekjaar certificaten ingekocht voor EUR 1,1 miljoen en geschonken aan deze telers. In juni 2023 deelden we voor de derde keer certificaten uit. Voor de eerste keer konden actieve telers alleen certificaten ontvangen als ze de onboarding op het nieuwe beursplatform hadden doorlopen. Tot nu toe leken certificaathouders tegen de registratie aan te hikken, terwijl die wel nodig is om twee keer per jaar tijdens de handelsbeurs certificaten te kunnen ver- of aankopen. De buitendienst heeft daarom in gesprekken met telers de aanmelding voor het beursplatform extra onder de aandacht gebracht. Inmiddels heeft 52% van certificaathouders aangesloten. Nagenoeg al onze actieve telers hebben certificaten in handen. In oktober 2023 evalueren het bestuur van Vereniging HZPC en de Raad van Commissarissen het programma Connecting Growers.

Duurzaamheid als drijvende kracht

In 2050 bevolken maar liefst 10 miljard mensen de wereld. Nu al lijdt tien procent van de wereldbevolking elke dag honger. We hoeven niet uit te leggen dat de vraag naar voldoende voedsel van goede kwaliteit hard nodig is. Zeker nu we zien dat de Verenigde Naties (VN) 'zero hunger' tot één van de belangrijkste duurzame ontwikkelingsdoelen voor 2030 heeft uitgeroepen.

We zijn ervan overtuigd dat er een glansrol voor de aardappel is weggelegd in de wereldvoedselvoorziening. Dat is waarvoor iedereen verbonden aan Royal HZPC Group B.V. elke dag uit bed komt: om een essentiële bijdrage te leveren aan 'Feeding the world'. Daarnaast zetten we alles op alles om de carbon footprint van pootgoedteelt nog verder te verkleinen, terwijl we tegelijkertijd inzetten op meer voedselproductie per vierkante meter.

Bijdrage leveren aan voedselvoorziening in Rangpur, Bangladesh

Zeven Sustainable Development Goals (SDG) van de Verenigde Naties vormen ons kompas:

Royal HZPC Group B.V. heeft dit vertaald in een duurzaamheidsstrategie op drie pijlers:

Zorg voor het milieu

- Duurzame aardappelrassen ontwikkelen
- Verantwoordelijkheid nemen in de keten
- Negatieve impact van distributie pootgoed verkleinen

Voedselzekerheid

- Voeden van meer mensen wereldwijd door het ontwikkelen van duurzame aardappelrassen
- Zorg voor genetische bronnen

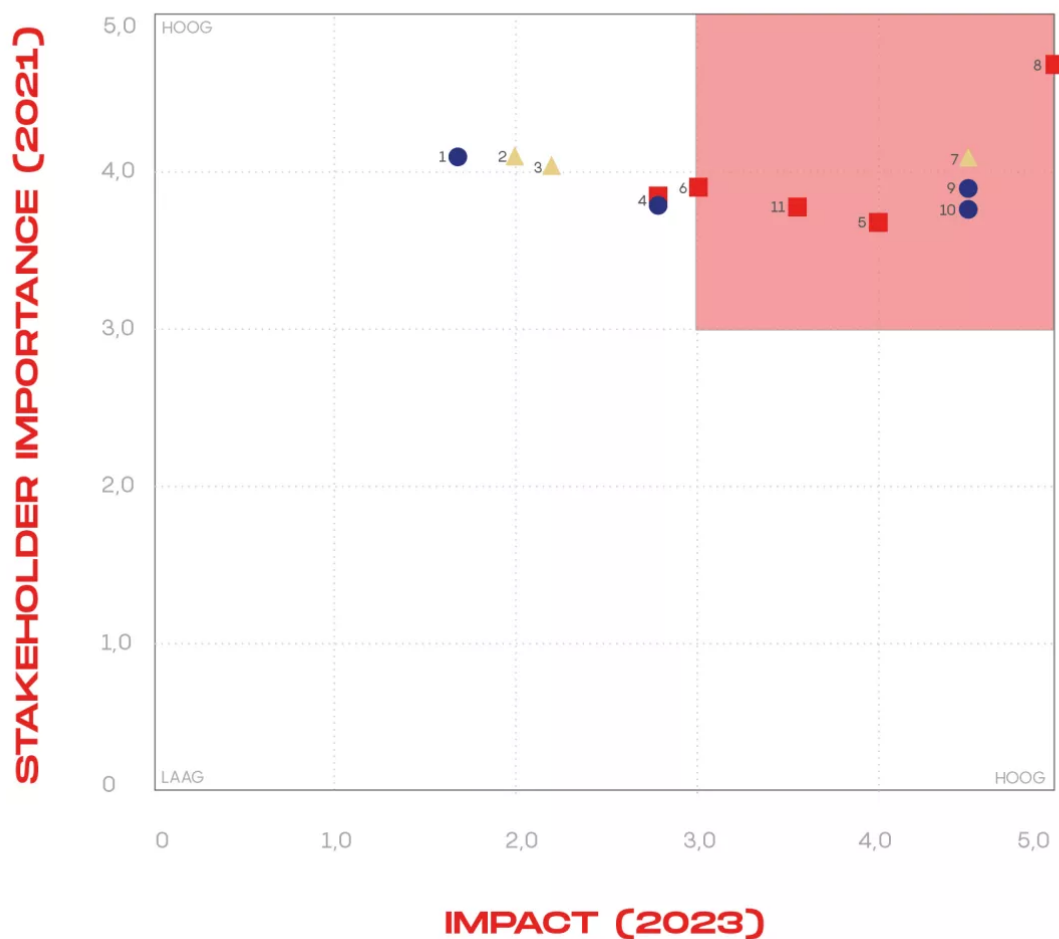
Sociale impact

- Bijdragen aan gezonde voeding
- Investeren in menselijk kapitaal
- Dialoog en transparantie

Deze drie pijlers hebben we vertaald naar concrete acties en vastgelegd in een materialiteitsmatrix. In 2021 is er een stakeholderconsultatie gedaan, in 2023 is de stap gemaakt naar dubbele materialiteit, volgens de inside-out/outside-in methode, het resultaat hiervan is te zien in onderstaande matrix. Voor 2024 staat een nieuwe materialiteitsanalyse op de agenda.

HZPC Materiality Matrix

1. Contribution to healthy food	7. Economic performance and pay out price for growers	■ Environmental
2. Dialogue and transparency	8. Develop new varieties, maximizing yield, with reduced input	● Social
3. Protecting genetic resources	9. Building human capital	▲ Governance
4. Responsible supply chain management	10. Varieties for more countries	
5. Seed potato growers with a sustainability program	11. Local for local	
6. Optimizing transport		

Materialiteitsmatrix

Lees nog meer over wat Royal HZPC Group B.V. de afgelopen jaren heeft bereikt op het gebied van duurzaamheid in ons CSR-verslag.

Over eigen grenzen durven kijken

Al 125 jaar verleggen we onze grenzen. We innoveren en durven voor de troepen uit te lopen. De hybride veredeling is daar een voorbeeld van. En daar mogen we trots op zijn. We verruimen onze blik en zijn niet bang om af te wijken van de ingeslagen weg. Er is nog veel onontgonnen gebied, dat soms om een andere aanpak vraagt. Waar pootgoed exporteren vanuit Nederland lang de norm was, kiezen we in West-Afrika, voormalige Franse koloniën, juist voor pootgoed uit Frankrijk. Kijken vanuit een Europese invalshoek is niet meer voldoende, het gaat om het mondiale perspectief. Door letterlijk en figuurlijk over onze eigen grenzen te kijken, boeken we nu succes met licentieteelt in bijvoorbeeld India, China en Amerika. Zo blijven we voldoen aan de toenemende vraag naar gezond en voedzaam voedsel als de aardappel.

A close-up portrait of a middle-aged man with light brown hair, wearing blue-rimmed glasses, a white dress shirt, and a dark blue striped suit jacket. He is smiling slightly and looking towards the camera. The background is blurred, showing an indoor setting with a window and a potted plant with purple flowers.

Medewerker in beeld - Martin Jansen Klomp
Lid stuurgroep CSR

Martin Janssen Klomp is regional manager Benelux bij HZPC Holland B.V en is daarnaast lid van de stuurgroep Corporate Social Responsibility (CSR/duurzaamheid).

In 2023 bereidden we ons voor op de Corporate Sustainable Reporting Directive (CSRD). We zijn vanaf 2025-2026 verplicht om te rapporteren over onze inspanningen op het gebied van duurzaamheid en de impact ervan op mens en milieu. Dat betekent dat we veel meer moeten vastleggen. En niet alleen wij, maar elke schakel in de waardeketen. De richtlijnen worden momenteel op Europees niveau uitgewerkt. We hebben inmiddels bepaald welke duurzaamheidsthema's voor ons belangrijk zijn en hoe we onze impact kunnen laten zien. Het is een flinke administratie, maar daardoor krijgen we veel meer inzicht in onze daadwerkelijke bijdrage aan de duurzaamheidsdoelen.

Werken aan duurzaamheid is een must, een license to operate. Het is nodig voor het voortbestaan van ons bedrijf. Voor ons is het allerbelangrijkst dat we de wereld willen voorzien van pootgoed, zodat mensen lokaal voedsel kunnen produceren. We geven mensen economisch perspectief en leveren een essentiële bijdrage aan de voedselvoorziening in de wereld. Zo dragen we bij aan een belangrijk duurzaam ontwikkelingsdoel van de Verenigde Naties, namelijk 'zero hunger'. Dat is hard nodig, als je ziet hoe rap de wereldbevolking groeit.

In ons duurzaamheidsbeleid ligt de focus op rasontwikkeling. Zowel via de klassieke als de hybride veredeling. We werken aan rassen die meer opbrengen met dezelfde input of zelfs met minder input. Het zijn robuuste rassen die veel beter bestand zijn tegen veelvoorkomende ziekten, virussen en extreme weersomstandigheden. Onze eerste stip op de horizon is 2030. Dan moeten 75% van onze rassen die we introduceren voldoen aan eisen die we stellen aan phytophthora- en virusresistentie. Daarmee leggen we de lat hoog, maar we liggen goed op koers.

Onze grootste bijdrage leveren we aan een gezond voedselpatroon en de wereldvoedselvoorziening. Daarnaast zorgen deze nieuwe rassen er ook voor dat de CO2-uitstoot wordt teruggebracht. Je hebt bijvoorbeeld minder kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen nodig en dat heeft een positieve impact op het klimaat. We kijken ook naar transport, verpakkingsmaterialen en energieverbruik binnen Royal HZPC Group B.V.. Dat is wel belangrijk, maar daarmee maken wij niet echt het verschil. Dat gebeurt bij onze telers en ketenpartners.

Iedereen is doordrongen van de noodzaak om duurzamer te telen. We maken ons wel zorgen over het tempo waarin telers stappen moeten zetten. Ze mogen steeds minder gewasbeschermingsmiddelen gebruiken, maar het kost tijd om een goed alternatief te vinden. Daarnaast is er veel onzekerheid over het toekomstperspectief: als de regels nu veranderen, blijven ze dan voor de komende tien jaar hetzelfde? Telers willen met hun bedrijfsvoering inspelen op de lange termijn en daaraan kunnen vasthouden. Met de voortdurende veranderingen in wet- en regelgeving is dat niet eenvoudig.

In Nederland realiseren we ons niet altijd wat we hier in handen hebben

In Nederland realiseren we ons niet altijd wat we hier in handen hebben. We hebben hier de beste teeltomstandigheden voor pootgoed als je kijkt naar de grond en het klimaat. Dat kun je goed benutten om hoogwaardig uitgangsmateriaal te produceren, waarmee je in de rest van de wereld voedsel kunt produceren. Sommige mensen vragen zich af of we niet alleen voor Nederland kunnen produceren. Het is in onze ogen egoïstisch om die potentie alleen voor onszelf te houden.

06 COMPLIANCE

Corporate governance

Royal HZPC Group B.V. is een structuurvennootschap met een directie en een onafhankelijke Raad van Commissarissen (RvC). De directie stuurt de Strategic Business Area Europe, de Strategic Business Development Area's, STET Holland, IPR en HZPC Research & Development aan.

Taken & Bevoegdheden	
Directie	– Informeert RvC over beleid en algemene zaken. – Overlegt met RvC over belangrijke aangelegenheden. – Legt essentiële besluiten ter goedkeuring voor aan de RvC.
RvC	– Houdt toezicht op beleid van de directie en op algemene zaken. – Staat de directie bij met advies. – Keurt essentiële besluiten Executive Board goed. – Benoemt de directie.
Algemene vergadering van Aandeelhouders	– Benoemt, op voordracht van de RvC, de leden van de RvC. – Heeft bevoegdheden die zijn vastgelegd in de wet en de statuten van vennootschap. – Keurt specifieke besluiten van de directie goed.
Vereniging HZPC	– Schrijft algemene vergadering van aandeelhouders uit. – Bezit 100% van de aandelen. – Heeft alle aandelen gecertificeerd.
Algemene ledenvergadering Vereniging HZPC	– Kiest en benoemt het bestuur van de Vereniging HZPC. – Keurt een aantal voorgenomen besluiten van de Vereniging HZPC goed.
Certificaathouders	– Zijn (oud-)telers, (oud-)kwekers en (oud-) personeelsleden. – Benoemen bestuursleden. – Financieren de onderneming met risicodragend kapitaal. – Kunnen lid zijn van de Vereniging HZPC.

Personalia managementstructuur per 30 juni 2023

Raad van Commissarissen

M. Kester, voorzitter	Noordwijkerhout
C.J. Biemond	Godlinze
J.P. Bienfait	Amsterdam
I. Frolova	Utrecht
M. Hommes-Gesink	Lauwerzijl

Royal HZPC Group B.V.

Directie

G.F.J. Backx	Algemeen directeur
H. Verveld	Commercieel directeur
J.L. van Vilsteren	Financieel directeur

Executive Committee

G.F.J. Backx	Algemeen directeur
L. Escalon	Directeur SBA Europe B.V.
R.P. Graveland	Directeur HZPC Research B.V. en IPR B.V.
P.C. Ton	Directeur Stet Holland B.V.
H. Verveld	Directeur SBDA B.V., Commercieel directeur
J.L. van Vilsteren	Financieel directeur

HZPC SBA Europe B.V.

L. Escalon	Directeur
------------	-----------

Beheer van deelnemingen

HZPC Deutschland GmbH	R. Möller
HZPC France SAS	C. Gauchet
HZPC Holland B.V.	M. Jansen Klomp
HZPC Belgium B.V.	M. Jansen Klomp
HZPC Kantaperuna OY	M. Kauppinen
HZPC Patatas España S.L.	J. Luis Marti
HZPC Polska Sp. Z.o.o	T. Jarczoch
HZPC Portugal Lda	P. Simoes
AO HZPC Sadokas	P. Bemelmans
HZPC UK Ltd.	C.R. Baker
TLC Potatoes Ltd.	C.R. Baker
ZOS B.V.	M. Jansen Klomp

Ondernemingsraad van HZPC Holland B.V.

E. Meinsma	Voorzitter
P. Kreijger	Vicevoorzitter
D. Woertink	Secretaris
A. van den Berg	Lid
G. Bloembergen	Lid
S. Dijkstra	Lid
L. Gommers	Lid
K. Veenstra	Lid
T. van der Wal	Lid

HZPC SBDA B.V.

H. Verveld	Directeur
------------	-----------

Solentum B.V.	H. Verveld
HZPC América Latina S.A	I. Ramallo
HZPC Americas Corp.	J. Scramlin
HZPC Limited	H. Verveld
HZPC China Limited	H. Verveld

Stet Holland B.V.

P.C. Ton	Directeur
----------	-----------

STET Potato UK	P. Hewett
STET France Arl.	T. Rondeaux
STET Russia LLC.	P.C. Ton
D.S.S Opslag B.V.	P.C. Ton

Risicobeheersing

Enterprise Risk Management

Als onderdeel van onze strategie heeft Royal HZPC Group B.V. een Enterprise Risk Management (ERM)-framework. Hiermee kunnen we risico's binnen de organisatie gestructureerd identificeren, beoordelen, hanteren, managen, monitoren en rapporteren. Omdat wij het belangrijk vinden om onszelf continu te verbeteren, ligt er voor de komende jaren een risico-en-controle-routekaart klaar om risico en controle dieper in ons bestuur, onze strategie, onze systemen, processen en dagelijkse operatie te implementeren.

We groeien binnen verschillende regio's, segmenten en zakelijke modellen, waardoor ook ons risicoprofiel verandert. We moeten meer aandacht besteden aan het beheersen van die risico's, te beginnen met het opzetten van duidelijke (interne) processen en procedures. Zodat we verantwoord kunnen ondernemen. Ons succes hangt af van ons vermogen om risico's en kansen te herkennen en daar adequaat actie op te ondernemen. We nemen gebalanceerde risico's en werken continu aan de status van een financieel gezond en duurzaam bedrijf. Risicobeheer is daarmee een belangrijk onderdeel van ons beleid en onze strategische ontwikkeling. Op die manier weten we onze strategische doelen te behalen en onze verplichtingen richting klanten, aandeelhouders, ons personeel en de maatschappij als geheel na te komen.

Ons risicoprofiel

In de risicotabel hieronder beschrijven we de vier hoofd risico's, die weer onderverdeeld zijn in sub-onderwerpen. Elk daarvan kan roet in het eten gooien voor het behalen van onze financiële en non-financiële strategische doelen. Per sub-onderwerp beschrijven we het type risico of kans en wat we eraan doen om risico's te beperken en kansen te benutten. Deze lijst is niet uitputtend.

Royal HZPC Group B.V. Risicotabel

		Impact	Likelihood	Vulnerability
Strategic (market) risk	Competition	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Disruption & R&D investment	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Local market risk	●●●●○	●●●●○	●●●●○
Operational risk	IT & security	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Production -to -sales ratio	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Aurora Business transformation	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Human capital	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Variety portfolio	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Internal control	●●●●○	●●●●○	●●●●○
Financial (reporting) risk	Treasury	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Reporting & disclosure	●●●●○	●●●●○	●●●●○
Compliance risk	Compliance breaches	●●●●○	●●●●○	●●●●○
	Infringements	●●●●○	●●●●○	●●●●○

Low ●●●● High

Concurrentie

In het concurrentielandschap kan van alles veranderen. Denk aan nieuwe of niet-traditionele concurrentie, fusies en overnames, uitbreidingen van assortiment en een toenemende focus op duurzaamheidsonderwerpen. Veranderingen bieden kansen en risico's. Doen we niets, dan kunnen we ons voordeel ten opzichte van concurrenten ook verliezen. De omzet kan afnemen en marges kunnen verdampen. Mogelijk lukt het niet om onze strategische doelen te behalen.

Hoe beheersen we dit risico?

Royal HZPC Group B.V. heeft een multidisciplinair team vanuit Financiën, R&D, Marketing en Verkoop dat de concurrentie structureel monitort als het gaat om R&D-investeringen (incl. rassen), M&A, strategie en ondernemen, modelveranderingen en marktdynamiek. Het team rapporteert periodiek aan het Executive Committee. De rapportages zijn input voor strategische besluiten.

Disruptie en R&D-investeringen

Als we niet de juiste investeringen in R&D doen of de juiste keuzes maken voor ons onderzoek, dan heeft dat op de lange termijn een negatieve impact op onze strategische doelen. Onze groei kan stagneren, doordat we niet de juiste rassen op het juiste moment ontwikkelen. Daarnaast moeten we de ontwikkeling van aardappelzaad monitoren zodat we ontwrichtende zakelijke modellen tijdig voorzien of er adequaat op reageren.

Hoe beheersen we dit risico?

We ontwikkelen een innovatie- en R&D-strategie voor de lange termijn. Daarin staat wat we nodig hebben aan talent, kennis en vaardigheden en hoe we die aantrekken, behouden en verder ontwikkelen. We investeren gericht in R&D en zoeken voortdurend naar verbetering en versnelling van het onderzoeksproces. Wij brengen regelmatig verslag uit over de voortgang. Daarnaast investeren in we in hybride veredeling om de vooruitgang in de veredeling te versnellen. Daarnaast om in staat te zijn aardappelzaad te ontwikkelen en over 5-10 jaar te gaan verkopen.

Lokaal marktrisico

Hoewel het lastig is om politieke onrust, terroristische aanvallen, recessies en pandemieën te voorspellen, kan de impact op de markt enorm zijn. We hebben gezien dat de pandemie, oorlog in Oekraïne en inflatie de algehele conjunctuur aantasten en daarmee ook onze cijfers.

Hoe beheersen we dit risico?

Lokale marktonderbrekingen kunnen we goed opvangen omdat we meerdere rassen aan meerdere landen verkopen. We spreiden het risico, dankzij HZPC-vestigingen en samenwerkingen met anderen in verschillende gebieden van de wereld. We ontwikkelen nieuwe robuuste rassen en werken samen met een verscheidenheid aan partners en organisaties. Onze medewerkers zijn zich bewust van de risico's en weten hoe ze daarmee om moeten gaan. In het afgelopen boekjaar werden we geconfronteerd met een nieuwe situatie in Rusland. Er is heel recent een wet in de Doema aangenomen wat autoriteiten de mogelijkheid geeft om een meerderheidsbelang in onze lokale entiteiten te nemen. Rond de uitvoering en de uitvoerbaarheid van deze wet zijn nog veel vragen. Het gevolg zou kunnen zijn dat we onze deelnemingswaarde moeten aanpassen. Het is niet de verwachting dat we hier uitsluitsel over krijgen voor het afronden van dit jaarverslag. We hebben daarom op dit moment geen voorziening opgenomen. De omvang van investeringen in onze Russische deelnemingen, bestaande uit deelnemingswaarde en verstrekte financiering, bedraagt ruim 4 miljoen.

Hoogwaardig pootgoed

Klanten verwachten hoogwaardig materiaal en rekenen erop dat we producten van hoge kwaliteit leveren. Kunnen we daar niet aan voldoen, bijvoorbeeld door problemen in bestanddelen of levering, dan heeft dat een negatieve impact op onze financiële positie en onze reputatie.

Hoe beheersen we dit risico?

Dankzij ons hoogwaardig testproces hebben we de garantie dat we kwaliteitsgebreken vroegtijdig signaleren. We blijven ons test- en kwaliteitsproces voortdurend verbeteren. Met onze protocollen voor kwaliteitscontrole zorgen we ervoor dat we aan de kwaliteitseisen van een bepaald land voldoen.

Rassenportfolio

Een gezond rassenportfolio is noodzakelijk voor de onafhankelijkheid van Royal HZPC Group. Dankzij een uitgebreid en divers rassenportfolio kunnen we onze klanten optimaal van dienst zijn. We beperken daarmee ook het risico op verlies door ziekten en virussen.

Hoe beheersen we dit risico?

We investeren continu tijd en geld in de ontwikkeling van nieuwe rassen met duurzaam groeipotentieel om ons rassenportfolio uit te breiden en toekomstbestendig te maken.

Productie-verkoopratio

We hebben enerzijds te maken met de vraag vanuit de markt en anderzijds met de areaalplanning van onze telers. Dat betekent dat we voorspellingen voor de lange termijn moeten doen als het om productie en verkoop gaat. Is deze voorspelling niet goed, dan heeft dat impact op de financiële positie van Royal HZPC Group.

Hoe beheersen we dit risico?

Wij optimaliseren continu onze processen en trainen ons personeel, zodat productie en verkoop zo goed mogelijk op elkaar zijn afgestemd. Wij ontwikkelen een instrument om ons bij deze planning te ondersteunen. We hebben de kennis en capaciteit om de juiste beslissingen te nemen en werken altijd volgens het vierogenprincipe. We optimaliseren voortdurend ons portfoliobeheer, onze langetermijnvoorspelling, onze inschatting van de voorraden en ons voorraadbeheer, zodat wij de juiste beslissingen kunnen nemen.

Menselijk kapitaal

Om marktleider te worden en te blijven, is het belangrijk dat we duurzaam het juiste personeel kunnen aantrekken, behouden en ontwikkelen. Daarom blijven we investeren in nieuw talent en bieden we zittend personeel groeimogelijkheden.

Hoe beheersen we dit risico?

Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt, zijn we nog steeds goed in staat om personeel aan te trekken. We zetten in op wervingsactiviteiten en brengen in kaart welke vaardigheden en kennis we nodig hebben. We verbeteren IT-systemen en -processen om ons personeel te ondersteunen bij hun dagelijkse werkzaamheden en persoonlijke ontwikkeling.

Treasury

Onze operationele winst is onderworpen aan treasury-risico. Financiële problemen bij klanten en/of in specifieke landen kunnen leiden tot financiële verliezen voor Royal HZPC Group. In het afgelopen jaar hadden we niet te maken met grote financieringsproblemen of betalingsrisico's. We hebben wel last van de hyper inflatie in Argentinië, een stijgende rente en sterk bewegende Roebel

Hoe beheersen we dit risico?

Vanuit financieel perspectief hebben we ons proces voor verkoop en achterstallige betalingen verbeterd. Wij blijven onze klanten structureel controleren zodat we zeker weten dat we op verantwoorde wijze zaken met hen kunnen doen. We besteden aandacht aan beheren van de kredietruimte die we klanten geven. Wij werken aan een nauwkeurigere cashflowplanning en een beter zicht op de ontwikkeling van onze valutapositie.

Afgelopen jaar hebben we onze vorderingen op Argentinië geherwaardeerd als gevolg van de devaluatie van de Argentijnse Peso door hyperinflatie. Dit heeft geleid tot een provisie van euro 0,9 mln. De omstandigheden blijven moeilijk en we zien dit niet op korte termijn verbeteren.

Hetzelfde geldt voor Rusland. De Russische Roebel maakt door omstandigheden grote bewegingen hetgeen tot uiting komt in de deelnemingswaarde van onze Russische dochtermaatschappijen. Dit risico is nagenoeg niet af te dekken.

In 2018 hebben we een rentecap afgesloten die nu in the money is en die voor een gedeelte bescherming geeft op rentepositie. Afgelopen jaar hebben we een tweede rentecap afgesloten om voor een groter gedeelte afgedekt te zijn op onze rentepositie.

Interne controle

Nu wij alsmaar groeien, ontstaat ook de noodzaak om volwassener te worden als het om de interne controle gaat. Een gebrek aan interne controle kan leiden tot onverantwoorde financiële verslaggeving, operationele ineffectiviteit, fraude en niet-naleving van wetten en regelgevingen.

Hoe beheersen we dit risico?

We besteden veel aandacht aan verdere implementatie van interne controle en risicobeheer binnen de organisatie. We ondernemen actie om een volwassener (risico-)organisatie te worden. We maken rollen en verantwoordelijkheden in de organisatie inzichtelijk en verbeteren, standaardiseren en documenteren processen. Zodat we binnen de organisatie op eenzelfde gestructureerde en gecontroleerde manier werken. Waar nodig optimaliseren we ons beleid, standaarden en richtlijnen. Dit wordt ondersteund door ons nieuwe ERP-systeem.

IT en beveiliging

We hebben goed werkende IT-systemen nodig om ons werk te kunnen doen. Onderbrekingen, systeemfalen en gegevensinbreuken kunnen impact hebben op de gehele bedrijfsvoering en gevoelige bedrijfsinformatie kan op straat komen te liggen. De doorgaande digitalisering en bedrijfsgroei hebben ons afhankelijker gemaakt van onze IT-systemen.

Hoe beheersen we dit risico?

Wij hebben processen, beleid en procedures voor het beperken van IT- en beveiligingsrisico's. Deze procedures omvatten een reeks preventie- en detectiemaatregelen, bijvoorbeeld: training, controleoptimalisering en monitoring. Om onze systemen nog verder te ontwikkelen, verbeteren we ons IT Control Framework. Daarnaast wordt ons nieuwe ERP- en financiële systeem zodanig ontworpen dat algemene IT-controle plaatsvindt en veiligheidsrisico's worden beperkt. Ondertussen doen we regelmatig een penetratietest.

Cybercrime incident

Ondanks onze voortdurende aandacht voor onze IT-systemen, zijn wij kort geleden het doelwit geworden van een vorm van cybercriminaliteit, waardoor een groot bedrag is overgeboekt naar een bankrekening van de criminelen. Inmiddels is bekend dat het bedrag op een geblokkeerde bankrekening staat en daarmee uit handen is van criminelen. Op dit moment vindt – naast interne onderzoeken – een extern forensisch onderzoek plaats. De uitkomsten van deze onderzoeken zullen worden meegenomen in onze continue aandacht voor informatiebeveiliging enerzijds en het nog verder aanscherpen van procedures om onze risico's te minimaliseren. De verdere bewustwording van onze medewerkers op dit gebied is daarbij essentieel.

Rapportage en publicatie

Om weloverwogen besluiten te nemen en te voldoen aan wettelijke en statutaire vereisten, hebben we gedegen rapporten en analyses nodig. Ons huidige systeem levert niet het juiste rapportageniveau op. Desondanks zijn we erin geslaagd om de noodzakelijke rapporten en verslagen te genereren.

Hoe beheersen we dit risico?

We werken aan de implementatie van een nieuw ERP-systeem, waarmee we voldoende mogelijkheden hebben om op een gebruiksvriendelijke manier gegevens te filteren voor rapportage- en verslagdoeleinden. We implementeren (functionele) risico- en controlevereisten in het ERP-systeem, waarmee de kwaliteit en beschikbaarheid van gegevens verbetert. We ontwikkelen bovendien een nieuw rapportage- en verslagbeleid en nieuwe procedures.

Naleving van wet- en regelgeving

Royal HZPC Group en haar deelnemingen kunnen aansprakelijk worden gehouden als we wetten en regelgeving niet naleven. Door onze groei, aanwezigheid in landen met een hoog risico en voortdurende veranderende wet- en regelgeving, is het van belang dat ons juridisch beheer en contractbeheer goed op orde hebben.

Hoe beheersen we dit risico?

We hebben gewerkt aan verbetering van het naleven van processen en procedures. We passen beleid en procedures aan waar nodig en werken aan verdere verbetering van deze processen, procedures en controles. We zijn gestopt met de directe verkoop aan landen met risico's.

Risico's op het gebied van wet- en regelgeving in boekjaar 2022-2023

Derdengelden

Vanuit onze missie om een bijdrage te leveren aan de wereldvoedselvoorziening, leveren wij pootgoed aan risicolanden als Syrië. Reguliere banktransacties vanuit Syrië zijn niet mogelijk. Wij ontvingen de afgelopen jaren betalingen hiervoor via onbekende derden (2022/2023: € 1 miljoen; 2021/2022: € 11 miljoen). Op zichzelf is dit een legale handelswijze, maar wij zijn hier vanaf oogst 2022 mee gestopt omdat wij geen enkel compliance risico willen lopen.

In 2020 en 2021 hebben wij gelden ontvangen van een tweetal bedrijven, die in 2021 en 2022 failliet zijn verklaard en betrokken bleken te zijn bij witwaspraktijken. Hoewel wij geen weet hadden van de illegale activiteiten van deze bedrijven, zijn wij aangeschreven door de curator met het verzoek tot terugbetaling van onverschuldigde bedragen (circa € 0,4 miljoen).

Deze ontwikkeling is voor ons aanleiding geweest om intern onderzoek te doen naar derdengelden in het huidige boekjaar en nader inzicht te verkrijgen in de omvang in voorgaande boekjaren. Hieruit is gebleken dat het risico bestaat dat in het verleden onbewust is meegewerkt aan terrorisme financiering of witwassen. Wij hebben juridisch advies ingewonnen om onze risico's en positie inzichtelijk te krijgen en hebben ons compliance beleid verder aangescherpt. Mede gebaseerd op het ingewonnen juridisch advies kunnen wij de potentiële impact van de risico's niet betrouwbaar inschatten. Echter, op basis van de huidige kennis schatten wij de financiële impact in als 'laag risico'.

Onregelmatigheden

Uit intern compliance onderzoek is een aantal onregelmatigheden naar voren gekomen. Specifieke lokale (politieke) omstandigheden, waaronder sanctieregelgeving voor banken, bemoeilijken het leveren van pootgoed aardappelen en de betaling daarvan.

De risicobereidheid van HZPC wat betreft non-compliance is 0 ('zero tolerance'). De bevindingen uit het interne onderzoek zijn aanleiding geweest voor management om het compliance beleid verdere aan te scherpen en is een adviesbureau ingeschakeld om het verscherpte beleid van het management te beoordelen. Onderdelen van het aangescherpte beleid zijn trainingen voor medewerkers, duidelijke 'Know Your Customer' en overige clientacceptatie procedures en verdere formalisering en documentatie van afspraken met distributeurs en afnemers.

Het management heeft juridisch advies ingewonnen. De impact van de geconstateerde non-compliance situatie is niet te schatten, maar het risico dat dit financiële impact gaat hebben wordt vooralsnog door het management als laag ingeschat. In de jaarrekening 2022/2023 zijn geen financiële verplichtingen opgenomen.

Inbreuk op onze intellectuele eigendommen

We lopen het risico dat we onze intellectueel eigendomsrechten niet kunnen beschermen, omdat concurrenten onze rechten misbruiken of afgeleide rassen produceren.

Hoe beheersen we dit risico?

We werken aan bescherming van onze rassen in de verschillende landen waarin wij actief zijn en monitoren de markt voortdurend. In Europa zijn wij aandeelhouder van Breeders Trust die de intellectueel eigendomsrechten beschermt. In andere wereldregio's kopen we soms zelfs monsters op de markt om te kijken of onze rassen niet illegaal worden geproduceerd.

Frauderisico's

Dit jaar heeft het Global Finance Management Team een fraude assessment gedaan van de organisatie. Hierbij zijn de verschillende processen binnen de organisatie doorlopen en beoordeeld.

Verschiedende processen zijn beoordeeld op mogelijk frauduleuze handelingen. Deze zijn beoordeeld op waarschijnlijkheid en impact. Vervolgens is bepaald welke functies en/of afdelingen bij dit proces betrokken zijn. Daarna zijn de bestaande maatregelen beoordeeld die deze fraude zouden moeten voorkomen.

Bestaande maatregelen zijn daarop beoordeeld op hun effectiviteit op het voorkomen of detecteren van deze fraude. Vanuit dit proces is het overgebleven risico bepaald en is bepaald of er aanvullende maatregelen genomen moeten worden. De belangrijkste frauderisico's uit dit assessmentproces hebben betrekking op: omkoping en corruptie, gebruik consumptieaardappelen als pootaardappelen, licenties en de rapportage van de buitenlandse entiteiten als gevolg van tekortkomingen in functiescheiding. De uitkomsten van dit fraude assessmentproces zijn beoordeeld door het Executive Committee van Royal HZPC Group en zullen voor review worden voorgelegd aan de Raad van Commissarissen.

Komend jaar heeft de organisatie de ambitie enkele van deze maatregelen door een externe auditor te laten beoordelen op effectiviteit. Daarnaast zullen deze maatregelen meegenomen worden in de vernieuwde processen die uitgerold worden in het Aurora project.

Resultaten, investeringen, financiering

Investeringsen

Ook dit jaar hebben we ondanks de oorlog in Oekraïne en andere onzekere omstandigheden geïnvesteerd in onze onderneming en dat blijven we doen. Het laatste gedeelte van de investering in de R&D faciliteit zal in november officieel in gebruik worden genomen. Het geïnvesteerd kapitaal (totale vaste activa) per einde boekjaar 2022/2023 bedraagt EUR 36,4 miljoen en is hiermee EUR 6,1 miljoen hoger dan vorig jaar. Voor komend jaar verwachten we een vergelijkbaar bedrag aan investeringen. Een belangrijk onderdeel hiervan is het Aurora project. In Aurora trachten we de processen te verbeteren en het oude ERP-systeem te vervangen. Deze investering is naast de reguliere vervanginginvesteringen in de operatie en R&D.

Liquiditeiten

De liquiditeitenpositie is verslechterd ten opzichte van vorig jaar. De current ratio is licht gedaald naar 1,2 van 1,3 afgelopen jaar. De quick ratio (current ratio exclusief voorraad) is ook licht gedaald naar 1,2 van 1,3 afgelopen jaar. Dit wordt mede veroorzaakt door een iets hogere overige schulden en overlopende passiva.

Resultaten

In het afgelopen jaar boekten we een netto omzet van EUR 421 miljoen. Net zoals vorig jaar bestaat meer dan 85% van de omzet uit de handel van pootaardappelen. De omzet is hoger doordat Royal HZPC Group B.V. hogere volume en hogere prijzen heeft gerealiseerd. De licentie-inkomsten zijn gestegen van EUR 23,9 miljoen naar EUR 24,5 miljoen. Daarnaast was de omzet in consumptieaardappelen gedaald van EUR 24,3 miljoen naar EUR 16 miljoen doordat er meer aardappels als pootgoed zijn verkocht dan vorig jaar. De brutomarge, som der bedrijfsopbrengsten minus de som van kosten van grond- en hulpstoffen en diensten van derden, vrachten en laadkosten en emballage, van de organisatie is gestegen naar EUR 71 miljoen. Dit is het gevolg van hogere prijzen. Door ook goed op de kosten te letten is er een nettowinst voor aftrek van de kosten van het Connecting Growers programma gerealiseerd van EUR 7,1 miljoen.

Voor het komend seizoen zijn er nog geen verwachtingen uit te spreken over het resultaat door grote onzekerheden. De oorzaken van deze onzekerheden worden veroorzaakt door onzekere opbrengstverwachtingen en daarbij de beschikbaarheid voor de verschillende markten. Daarnaast is de onzekerheid groot door de geopolitieke situatie.

Financiering

In de financieringsstructuur heeft zich dit jaar geen grote verandering voorgedaan. De solvabiliteit is gedaald van 40,4% in 2021/2022 naar 39,6% in 2022/2023. Afgelopen boekjaar is de omzet en de marge verder hersteld na de coronacrisis. De oorlog in Oekraïne heeft vorig jaar het einde van het seizoen versneld. Dit jaar heeft het een impact gehad op onze afnemers en de keuze die zij maken om pootaardappel of een ander gewas te verbouwen. De kosten zijn hoger uitgekomen door hogere volumes en kosten stijging door inflatie. Wat de debiteurenpositie betreft zien we een vertraging in de betalingen en hebben we hoger provisie opgenomen voor een debiteur uit China and Sudan. De vorig jaar verwachte economische gevolgen van de oorlog en de daaraan gerelateerde energie crisis en oplopende inflatie zien we dus terug in onze kosten.

Het management beoordeelt continu de beschikbare informatie en de risico's, om passende maatregelen te nemen. De beschikbare financiering was net niet voldoende om de vertraging van de betaling van klanten op te vangen. Hiervoor is door de banken voor twee maanden een extra faciliteit gegeven van Euro 15 mln. Deze was binnen een maand weer afgelost. De huidige faciliteit is voldoende om toekomstige reguliere fluctuaties en verstoringen op te vangen. Het management monitort continu de ontwikkeling van de omzet en de kosten om goed zicht te houden op de ontwikkeling van de liquiditeiten. Daarnaast worden er analyses uitgevoerd om op tijd aanvullende maatregelen te kunnen nemen. Op basis van de door het management uitgevoerde analyses en de

huidige resultaten en financieringspositie van de onderneming is de jaarrekening opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Op basis van geactualiseerde prognose in september 2023 verwachten we, in ieder geval voldoende financiering beschikbaar te hebben tot en met oktober 2024 en in compliance te zijn met de convenanten van de bank.

De huidige financieringsovereenkomst is verlengd en loopt tot en met 5 oktober 2024. HZPC is inmiddels gesprekken gestart met banken om te komen tot een nieuwe financieringsovereenkomst met ingang van oktober 2024. Ondanks het feit dat een toenemende risicoaversie van banken wordt ervaren vanuit compliance regelgeving, heeft het management voldoende vertrouwen in het tijdig verkrijgen van een nieuwe financieringsovereenkomst.

Beloningsbeleid en personeelsaangelegenheden

Ons personeel is cruciaal voor het behalen van onze strategische doelen. Door adequaat personeelsbeleid en marktconform beloningsbeleid zijn we in staat om personeel aan te trekken en vast te houden. We zetten hiervoor verschillende instrumenten in.

Afgelopen jaar hebben er geen veranderingen plaats gevonden in de beloning en het belonings beleid van Bestuurders en/of toezichthouders. Eén in de 5 jaar wordt de beloning van de bestuurder en/of toezichthouders door een extern bureau gebenchmarkt.

Personeel levert een belangrijke bijdrage aan het succes van de onderneming. Afgelopen jaar zijn we in staat geweest om goede mensen aan te trekken. Ook zijn er medewerkers vertrokken. We zijn in staat geweest de ontstane vacatures plus de extra gecreëerde posities door groei van de business in te vullen.

We verwachten een gelijkblijvende tot lichte groei in het aantal personeelsleden.

Diversiteit

Royal HZPC Group B.V. staat voor Diversiteit, Gelijke behandeling en Inclusie (internationaal aangeduid als Diversity, Equity and Inclusion - DEI).

We zetten ons in voor een divers personeelsbestand en een inclusieve omgeving waarin iedereen zich gewaardeerd en gerespecteerd voelt. Daarop aanvullend staan we voor een bedrijfscultuur waar een ieder zich aangemoedigd voelt om zich te (blijven) ontwikkelen en te groeien. Oftewel: Guiding continuous growth.

We streven er actief naar mensen met verschillende achtergronden aan te trekken, in dienst te nemen en te behouden. Hiermee wordt ons personeelsbestand steeds meer een afspiegeling van de rijke schakering van de samenlevingen waarin we actief zijn. Ons streven naar diversiteit strekt zich uit tot alle niveaus van de organisatie, van startersfuncties tot management functies. De diversiteitsdimensies waarop Royal HZPC Group B.V. wil gaan rapporteren zijn:

1. Gender diversiteit (vertegenwoordiging vrouw / man)
2. Leeftijdsdiversiteit (vertegenwoordiging van verschillende leeftijdscategorieën)
3. Internationale diversiteit (aantal nationaliteiten van onze collega's)
4. Kennis diversiteit (verdeling van ons personeelsbestand naar geclusterde vakgebieden)

Naast deze diversiteitsdimensies waarop we rapporteren, staat Royal HZPC Group B.V. ook voor:

5. Arbeidsmarktdiversiteit (wegnemen van barrières voor / bevorderen van deelname van collega's met een arbeidsbeperking)
6. Etnische en culturele diversiteit (bevorderen van de vertegenwoordiging van verschillende etnische en culturele groepen)
7. LGBTQ+ diversiteit (verwelkomen van een ieder ongeacht seksuele oriëntatie)
8. Levensovertuiging (ruimte bieden voor verschillen op gebied van geloof of levensbeschouwing)

Op de vertegenwoordigingen van deze groepen binnen ons personeelsbestand wordt niet gerapporteerd.

Voor de samenstelling van het middle management (Raad van Commissarissen en Executive Board) en (Managing Directors van de SBA's) van de organisatie, zijn streefcijfers geformuleerd voor gender diversiteit.

Management laag	streefcijfer	Te realiseren per:	Opmerking:
RvC	20% van de leden bestaat uit de 'opposite sexe'. Minstens 20% vrouw en minstens 20% man (huidige situatie: 2 vrouwen, 3 mannen).	Gerealiseerd	Streefcijfer is over boekjaar 2022- 2023 gerealiseerd. De RvC heeft 2 vrouwen en 3 mannen, hiermee is dus meer dan 20% van de 'opposite Sexe'. Bij toekomstige vervanging zal worden ingespannen om de streefcijfers te blijven realiseren.
Executive Board	20% van de ExBo bestaat uit de 'opposite sexe'. Minstens 20% vrouw en minstens 20% man (huidige situatie: 3 mannen).	1-1-2028	Streefcijfer is overboekjaar 2022-2023 niet gerealiseerd. Bij toekomstige vervanging zal worden ingespannen om de streefcijfers te realiseren.
Managing Directors SBA's	20% van de Managing Directors bestaat uit de 'opposite sexe'. Minstens 20% vrouw en minstens 20% man (huidige situatie: 4 mannen als Managing directors van de SBA).	1-1-2028	Streefcijfer is overboekjaar 2022-2023 niet gerealiseerd. Bij toekomstige vervanging zal worden ingespannen om de streefcijfers te realiseren.

Gelijke en eerlijke behandeling

We zijn aanspreekbaar op de principes van eerlijkheid, onpartijdigheid en rechtvaardigheid. Het is ons streven een werkomgeving te bieden waarin iedereen gelijke toegang heeft tot professionele en persoonlijke groei. Voor zover er barrières zijn die deze principes in de weg staan, willen we deze wegnemen.

In onze Code of Conduct is beschreven hoe om te gaan met (vermeende) ongelijke behandeling.

Inclusie

Inclusie betekent voor ons het bevorderen van het gevoel “erbij horen” en het creëren van een cultuur waarin eenieder zich gerespecteerd en gewaardeerd voelt. Samenbindend zijn onze missie, visie, bedrijfswaarden en -doelen. Binnen deze context moedigen we aan tot een open dialoog, actief luisteren en wederzijds respect voor een ieders unieke bijdrage aan het geheel. We erkennen dat inclusieve teams innovatiever en productiever zijn en beter in staat zijn om onze gezamenlijke doelen te bereiken.

Algemeen

Onze inzet voor DEI is in lijn met internationale (waaronder de Europese) wet- en regelgeving ter bevordering van gelijkheid en non-discriminatie op de werkplek. We zetten ons in om ons te houden aan de principes die hieromtrent zijn vastgelegd in de diverse internationale richtlijnen binnen de landen waar we gevestigd zijn. We begrijpen dat het opbouwen van een diverse, rechtvaardige en inclusieve organisatie een reis is die voortdurende inspanning en verbetering vereist. De doelstellingen zullen we intern bespreken, zodat deze bij een ieder bekend zijn. Op basis van verkregen inzichten, zullen we samen met de Personeelsvertegenwoordigingen afspraken maken om onze praktijken en beleid te verfijnen.

Certificaten van aandelen

Royal HZPC Group heeft 783.725 aandelen uitgegeven van nominaal EUR 20. Vereniging HZPC bezit 100% van de aandelen en heeft alle aandelen gecertificeerd. De certificaathouders vormen een besloten groep en zij moeten aan specifieke kwalificaties voldoen. Alle certificaathouders hebben een zakelijke overeenkomst met Royal HZPC Group B.V. of hebben deze in het verleden gehad.

Connecting growers

Twintig jaar geleden waren bijna alle certificaten in handen van actieve telers. Nu is dit ongeveer de helft. Dit komt doordat veel telers die niet meer actief telen en wel certificaten bezitten, deze certificaten in het verleden beperkt hebben aangeboden. Tegelijkertijd kochten actieve telers weinig certificaten aan. Dankzij het Connecting Growers programma komen de certificaten van aandelen meer en meer in handen van actieve telers. Hiervoor heeft Royal HZPC Group B.V. in 2022-2023 voor EUR 1,1 miljoen euro aan certificaten gekocht. Die zijn om niet geschonken aan telers met een pootgoedcontract bij Royal HZPC Group B.V. in de EU. Inmiddels hebben nagenoeg al onze actieve Europese telers certificaten in handen. Lees meer hierover op: www.hzpc.nl/cg.

Beurshandelsplatform

De certificaten van aandelen werden eerder op een interne beurs verhandeld. Vanaf de beursperiode in mei 2022 wordt er gewerkt met een nieuw handelssysteem voor de handel in certificaten van Royal HZPC Group B.V.. Twee keer per jaar, in mei en november, kunnen certificaathouders gedurende tien werkdagen HZPC-certificaten verhandelen op het handelsplatform van Captin, een door de AFM gereguleerde beurspartij. Royal HZPC Group B.V. is hiermee een semi-beursgenoteerd bedrijf geworden en is verplicht zich te houden aan de AFM-regels. De beurs is transparanter geworden en de rechten van de certificaathouder zijn in lijn met regelgeving zoals op de reguliere beurs. De bandbreedte waarbinnen gehandeld wordt is twintig procent (eerder tien procent), zodat de markt sneller in evenwicht is. Tijdens deze handelsperiodes koopt Royal HZPC Group B.V. naast de certificatenregeling voor het personeel ook de certificaten in voor het Connecting Growers programma.

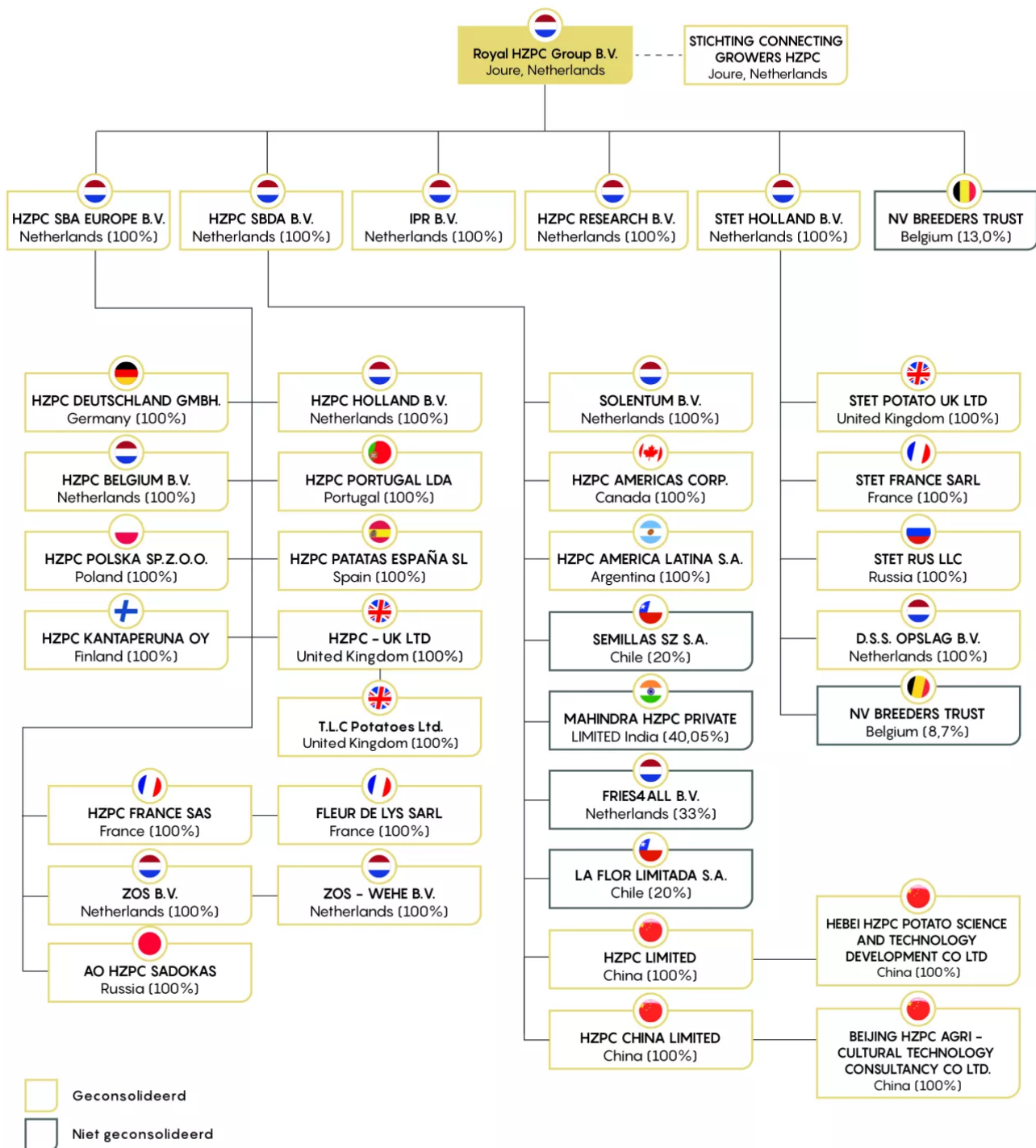
De certificaathouders worden over de onderneming Royal HZPC Group B.V. geïnformeerd door mediaberichten, het jaarverslag en via de website van Royal HZPC Group B.V.. Daarnaast ontvangen de Nederlandse certificaathouders het relatiemagazine 'Ruggespraak'.

Beurstabel

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Winst per aandeel (x EUR 1)*	€ 6,00	€ 11,93	€ 1,49	€ 1,74	€ 9,00	€ 9,01
Dividend per aandeel (x EUR 1)	€ 4,00	€ 7,75	€ 1,00	€ 1,00	€ 6,00	€ 6,00
Dividend als % van de winst	67%	65%	67%	57%	67%	67%
koers per 30 juni (x EUR 1)	€ 200,00	€ 162,00	€ 131,25	€ 106,35	€ 76,60	€ 76,27
Dividend als % van de koers	2,00%	4,78%	0,76%	0,94%	7,83%	7,87%
Aandelenrendement (x EUR 1)	€ 38,35	€ (30,25)	€ (29,75)	€ (23,90)	€ (23,75)	€ 5,67
Aandelenrendement % van de koers (per 30 juni van het vorig jaar)	23,15%	-15,13%	-18,36%	-18,21%	-22,33%	7,40%

*exclusief kosten Connecting Grower

Groepsstructuur

Verslag van Raad van Commissarissen

In het afgelopen jaar waren er geen personele wisselingen binnen de Raad van Commissarissen (RvC). Irina Frolova werd voorgedragen voor herbenoeming aan het bestuur van de Vereniging HZPC. Ze werd op 16 mei 2023 benoemd voor haar tweede periode van vier jaar. Voorzitter Michael Kester blikt in dit jaarverslag terug op het boekjaar 2022-2023 en kijkt alvast vooruit.

Een goed jaar

In een dynamische wereldmarkt groeide Royal HZPC Group B.V. in volume met meer dan 6% tot bijna 1 miljoen ton en in omzet met 20% tot meer dan EUR 400 miljoen. De combinatie van hogere verkopen en kostenbeheersing resulteerde in een solide resultaat waar iedereen bij Royal HZPC Group B.V. trots op mag zijn. Voor de pootgoedtelers in Nederland is het gemiddeld ook een goed jaar geweest: een hogere opbrengst en een 10% hogere uitbetalingsprijs.

Toezichthoudende taak weegt zwaarder

De toezichthoudende taak die we als RvC hebben, weegt steeds zwaarder. De wereld om ons heen wordt complexer, duurzaamheid is belangrijk, maar ook de plek van Royal HZPC Group B.V. in de wereld. Er komen steeds meer risico's bij. Bijvoorbeeld door lokale politiek, compliance issues, cyber security en dynamiek in bestaande en nieuwe markten. De directie maakt daar weloverwogen afwegingen in. Als RvC zijn we wel kritischer geworden. We vragen soms meer van de directie. Er is gelukkig veel onderling respect en begrip voor elkaar. We gaan nooit op elkaars stoel zitten, de rolverdeling is helder. Dat maakt het een hele prettige samenwerking.

Extra aandacht voor internationaal betalingsverkeer

Nu de financiële wetgeving en eisen rondom compliance strenger worden, kiest de RvC ervoor scherper toezicht te houden op het internationale betalingsverkeer. Royal HZPC Group B.V. heeft haar eigen beleid hier al flink op aangescherpt. De RvC steunt Royal HZPC Group B.V. in de visie om te blijven leveren aan sanctielanden en in conflictgebieden waar het banksysteem niet altijd goed functioneert. Het risico dat daarmee gepaard gaat, is een onderwerp dat regelmatig op de agenda staat. Hier worden dan zowel de financiële risico's besproken als ook de wettelijke kaders rondom het betalingsverkeer waar Royal HZPC Group B.V. zich aan moet houden. De directie en de RvC blijven de situatie nauwkeuring volgen en passen zo nodig het beleid aan.

De audit commissie

Sinds enkele jaren vormen Cor Biemond en Irina Frolova (vz.) van de RvC de audit commissie. Zij hebben de taak om samen met Finance veel dieper in de cijfers te duiken dan mogelijk is in de reguliere RvC-vergaderingen. Ze spreken met relevante interne en externe partijen, zoals de auditor Ernst & Young, om een goed beeld te vormen over de kwaliteit van de financiële administratie, de robuustheid van processen en de toegang tot krediet. Ook heeft de RvC vanwege de toenemende complexiteit besloten om extern advies te vragen inzake compliance issues. Onze ervaringen tot nu toe zijn zeer positief.

Een cruciaal jaar voor Aurora

We volgen de implementatie van Aurora nauwgezet en hebben daarbij de ondersteuning van een extern bureau dat ons adviseert over de voortgang. Er zijn inmiddels al veel uniforme processen ingericht, zodat iedereen binnen Royal HZPC Group B.V. op eenzelfde manier kan gaan werken. Midden 2023 is Royal HZPC Group B.V. gestart met de planningsmodule in het ERP-systeem. Daarmee kan Royal HZPC Group B.V. voorraden veel beter beheren en beheersen. Dat was een belangrijke stap in het implementatieproces. Er zijn nog vele uitdagingen, maar Aurora ligt inmiddels op koers.

Investering in research betaalt zich uit

Royal HZPC Group B.V. heeft veel geïnvesteerd in research. Dat is ontzettend belangrijk, zeker voor de langere termijn. Het zorgt ervoor dat Royal HZPC Group B.V. kan blijven groeien. De reis in de hele agrarische sector gaat natuurlijk naar verduurzaming. Dat betekent dat rassen weerbaarder moeten zijn. Daar houdt Royal HZPC Group B.V. zich nadrukkelijk mee bezig, onder andere door te investeren in merkertechnologie. De kennis van het DNA en hoe dat overdraagbaar is naar volgende generaties, is enorm toegenomen de laatste paar jaar. Het hybride programma is daar onmisbaar in. In de tetraploïde veredeling zie je ook dat de inzet op resistenties nu begint uit te betalen. De afgelopen jaren introduceerde Royal HZPC Group B.V. mondjesmaat nieuwe rassen, maar er komt nu heel veel moois aan. En dat is prachtig en uniek.

Een strategie gericht op de toekomst

De directie van Royal HZPC Group B.V. werkt aan de ontwikkeling van een bedrijfsstrategie voor de komende vijf jaar. Ze delen met ons de voortgang. Zodra de directie de strategie wil implementeren, is het aan ons om daar groen licht voor te geven. Een belangrijk onderdeel is hoe Royal HZPC Group B.V. de wereldwijde markttoegang inricht. Bijvoorbeeld met de licentieteeft in India, waar Royal HZPC Group B.V. ook weer in 2022-2023 de vruchten van plukt, in China, waar bescherming van rassen een belangrijk aandachtspunt is en de marktbenadering in Afrika en Amerika waar ook nieuwe kansen liggen.

Naast markttoegang zijn de duurzaamheidsdoelstellingen een wezenlijk onderdeel van de strategie. Royal HZPC Group B.V. neemt dat heel serieus, kijk alleen maar naar de nieuwe robuuste rassen. Vanaf 1 januari 2026 zijn grote bedrijven verplicht om te rapporteren over duurzaamheid. Royal HZPC Group B.V. moet zich vanaf 2024 gaan voorbereiden op deze Corporate Sustainable Reporting Directive (CSRD) en dit zal de nodige menskracht en expertise vragen.

Dit doet de Raad van Commissarissen

De RvC van Royal HZPC Group B.V. houdt toezicht op het beleid van de directie en de bedrijfsstrategie en opereert volledig onafhankelijk van de directie. De directie legt de RvC plannen voor op het gebied van strategie, budgetten, investeringen en commercieel beleid. De RvC is er om na toetsing goedkeuring te geven voor de plannen. Het voortbestaan van het bedrijf en de belangen van alle stakeholders staan daarbij voorop. De RvC stelt als werkgever ook de beloning van de directie vast. De Vereniging HZPC (her)benoemt als aandeelhouder de leden van de RvC.

In 2022-2023 vond er gespreid over het boekjaar zes keer een vergadering plaats tussen de RvC en de directie van Royal HZPC Group B.V.. De voorzitter van de RvC bereidt samen met CEO Gerard Backx de gezamenlijke vergaderingen voor. De auditcommissie kwam vijf keer bij elkaar, altijd voorafgaand aan de vergaderingen tussen RvC en de directie. Daarnaast heeft de RvC dit boekjaar twee keer een vergadering van aandeelhouders gehouden met het bestuur van de Vereniging HZPC.

VL.N.R: Jean-Pierre Bienfait, Martine Hommes-Gesink, Michael Kester, Irina Frolova, Cor Biemond

Geconsolideerde balans

Geconsolideerde balans per 30 juni (na verwerking voorstel resultaatbestemming).

Activa

(in EUR x 1.000)	Toelichting	30-jun-23	30-jun-22
VASTE ACTIVA			
Immateriële vaste activa	1		
Kosten van ontwikkeling	229	589	
Goodwill	195	0	
Concessies, vergunningen en intellectuele eigendom	0	545	
Vooruitbetalingen op immateriële vaste activa	3.755	0	
		4.179	1.134
Materiële vaste activa	2		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	18.873	19.005	
Machines en installaties	4.806	4.820	
Andere vaste bedrijfsmiddelen	821	730	
Activa in uitvoering	2.776	642	
		27.276	25.197
Financiële vaste activa	3		
Deelnemingen	1.942	1.435	
Overige effecten	25	24	
Latente belastingvordering	2.286	2.296	
Overige vorderingen	736	289	
		4.989	4.044
TOTAAL VASTE ACTIVA		36.444	30.375
VLOTTENDE ACTIVA			
Voorraden	4	2.394	3.397
Vorderingen			
Handelsdebiteuren	5 60.520	45.133	
Vorderingen op deelnemingen	6 224	425	
Belastingen, premies en sociale verzekeringen	7 8.598	10.874	
Overige vorderingen en overlopende activa	8 12.148	12.775	
		81.490	69.207
Liquide middelen	9	16.602	31.818
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA		100.486	104.422
ACTIVA		136.931	134.797

Passiva

(in EUR x 1.000)	Toelichting	30-jun-23	30-jun-22
GROEPSVERMOGEN	10		
Eigen vermogen		54.296	54.471
Voorzieningen	11		
Pensioenen	216	213	
Voorziening voor risico's van claims, geschillen en rechtsgedingen	220	0	
Overige voorzieningen	457	422	
		893	635
Kortlopende schulden			
Schulden aan kredietinstellingen	12 45.092	43.678	
Schulden aan leveranciers	14.918	17.382	
Schulden aan Vereniging HZPC	306	306	
Belastingen, premies en sociale verzekeringen	13 2.040	1.415	
Te betalen dividend	4.702	4.702	
Overige schulden en overlopende passiva	14 14.684	12.208	
		81.741	79.691
PASSIVA		136.931	134.797

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over de periode 1 juli 2022 tot en met 30 juni 2023

(in EUR x 1.000)	Toelichting	2022/2023	2021/2022
Netto-omzet	15	420.857	350.309
Overige bedrijfsopbrengsten	16	2.182	1.863
Som der bedrijfsopbrengsten		423.039	352.172
Kosten van grond- en hulpstoffen en diensten van derden		295.823	244.758
Vrachten en laadkosten		41.185	31.862
Emballage		14.983	11.614
Lonen en salarissen	17	21.953	22.739
Sociale lasten en pensioenlasten	17	6.736	6.596
Afschrijving op immateriële vaste activa		905	1.111
Afschrijving op materiële vaste activa		2.327	2.625
Overige bedrijfskosten	18	28.211	22.849
Som der bedrijfslasten		412.123	344.154
Bedrijfsresultaat		10.916	8.018
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	19	509	1.661
Rentelasten en soortgelijke kosten	20	-3.833	-2.256
		-3.324	-595
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen		7.592	7.423
Vennootschapsbelasting	21	-2.184	-1.853
Resultaat deelnemingen		556	-20
		-1.628	-1.873
Resultaat na belastingen		5.964	5.550
Totaal van de rechtstreekse mutatie in het eigen vermogen van de rechtspersoon			
mutatie reserve omrekeningsverschillen groepsmaatschappijen		-1.459	1.190
Totaal resultaat van de rechtspersoon		4.505	6.740

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over het boekjaar 2022/2023.

(in EUR x 1.000)	toelichting	2022/2023	2021/2022
Bedrijfsresultaat		10.916	8.018
Aanpassingen voor:			
Boekresultaat materiële vaste activa		-690	-218
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	1,2	3.232	3.736
Mutatie voorzieningen	11	-320	-7
Mutatie in werkkapitaal		-12.219	-4.358
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		919	7.171
Ontvangen interest	19	509	1.661
Ontvangen dividend		70	63
Ontvangen winstbelasting	21	183	2.275
Betaalde interest	20	-2.896	-1.932
Betaalde winstbelasting	21	-502	-2.535
Kasstroom uit operationele activiteiten		-1.717	6.703
Investeringsactiviteiten			
Investerings in immateriële vaste activa	1,2	-3.767	-14
Investerings in financiële vaste activa	3	-500	-236
Desinvesteringen van financiële vaste activa		0	34
Investerings in groepsmaatschappijen		-2.015	
Investerings in materiële vaste activa	2	-3.484	-3.316
Desinvesteringen van materiële vaste activa	2	901	1.780
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-8.865	-1.752
Financieringsactiviteiten			
Toename bankkrediet		1.414	7.410
Betaald dividend		-4.702	-784
Ingekochte certificaten		-23	-46
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-3.311	6.580
Nettokasstroom		-13.893	11.531
Valuta- en omrekeningsverschillen		-1.323	2.036
Mutatie geldmiddelen		-15.216	13.567
Saldo liquide middelen begin boekjaar	9	31.818	18.251
Mutatie liquide middelen	9	-15.216	13.567
Saldo liquide middelen einde boekjaar	9	16.602	31.818

Het saldo liquide middelen minus schulden kredietinstellingen bedraagt per 30 juni 2023 minus EUR 28.489 duizend en per 30 juni 2022 minus EUR 11.860 duizend.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2022/2023

Algemeen

De onderneming, gevestigd te Joure, op de Edisonweg 5 met KvK nummer 807807928, is een besloten vennootschap, waarvan de aandelen voor 100% in het bezit zijn van de Vereniging HZPC.

De voornaamste activiteiten van de groep concentreren zich rond het product de aardappel en omvatten:

- onderzoek;
- het veredelen en kweken van rassen;
- het (doen) telen, verhandelen en distribueren van poot- en consumptieaardappelen;
- het verrichten van alle overige handelingen op commercieel, industrieel en financieel gebied;
- het ontwikkelen van concepten.

De aangesloten telers verbinden zich aan de onderneming door de door hun geteelde aardappelen te leveren aan de onderneming en ontvangen hierover een uitbetaling. De onderneming verbindt zich de door de teler geleverde oogstopbrengst te verkopen en ontvangt hier een vergoeding voor. Er wordt door de meeste telers in poolverband geteeld. Daarnaast worden er afzonderlijke afspraken met telers gemaakt.

Algemene grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een jaar wat loopt vanaf 1 juli tot en met 30 juni van het volgende jaar.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in Nederland. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Toepassing van Artikel 402 Boek 2 BW

De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Derhalve vermeldt de enkelvoudige winst-en-verliesrekening conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat na belastingen van vennootschappen waarin wordt deelgenomen na belastingen en het overige resultaat na belastingen.

Continuïteit

Het management beoordeelt continu de beschikbare informatie en de risico's, om passende maatregelen te nemen indien nodig. Het management heeft de afgelopen jaren ook geleerd dat Royal HZPC Group B.V. een veerkrachtige onderneming is. Dat we crisis het hoofd weten te bieden en kunnen meebewegen met een markt die continu verandert. Een grote kracht van HZPC is dat onze basis niet op één continent ligt, maar dat we als aardappelveredelaar en handelshuis een wereldspeler zijn. Waar nu Europa en een deel van het Midden-Oosten te maken hebben met instabiliteit, zijn er ook talloze kansen in groeimarkten als India, China en Afrika. Daarnaast groeien we in Amerika.

De financiering die we beschikbaar hebben is voldoende om toekomstige reguliere fluctuaties en verstoringen op te vangen. Het management monitort continu de ontwikkeling van de omzet en de kosten om goed zicht te houden op de ontwikkeling van de liquiditeiten. Daarnaast worden er analyses uitgevoerd om op tijd aanvullende maatregelen te kunnen nemen. Op basis van de door het management uitgevoerde analyses en de huidige resultaten en financieringspositie van de onderneming is de jaarrekening opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Op basis van geactualiseerde prognose in september 2023 verwachten we, in ieder geval tot en met oktober 2024, compliant te zijn met de convenanten van de bank.

De huidige financieringsovereenkomst is verlengd en loopt tot en met 5 oktober 2024. HZPC is inmiddels besprekingen gestart met banken om te komen tot een nieuwe financieringsovereenkomst met ingang van oktober 2024. Ondanks het feit dat een toenemende risicoaversie wordt ervaren vanuit compliance regelgeving, heeft het management voldoende vertrouwen in het tijdig verkrijgen van een nieuwe financieringsovereenkomst.

Algemene waardering

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de pootaardappelen en consumptieaardappelen zijn overgedragen aan de koper.

Licenties worden als opbrengsten verantwoord wanneer derden van het recht om activa van de onderneming te gebruiken gebruik hebben gemaakt.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming. Alle financiële informatie is in euro's afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal, tenzij anders aangegeven.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De waarderingsgrondslag bij de post debiteuren is naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen, met betrekking tot het kredietrisico welke afhankelijk is van de afnemer, geografische regio en economische omstandigheden.

Grondslagen voor consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de onderneming en haar groepsmaatschappijen. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen waarin overheersende zeggenschap wordt uitgeoefend. Hierbij worden mede in aanmerking genomen de financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten indien deze economische betekenis hebben.

Voor een overzicht van de geconsolideerde groepsmaatschappijen wordt verwezen naar de Tabel deelnemingen (pag. 68).

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed. Joint ventures worden niet meegeconsolideerd maar gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde.

Toelichting op de consolidatiemethode

De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gemaakte resultaten. Indien transacties met een niet-geconsolideerde deelneming, die niet kwalificeert als groepsmaatschappij en wordt gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode, plaatsvinden wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze overdracht naar rato van het relatieve belang dat derden hebben verwerkt (proportionele resultaatsbepaling). Een verlies dat voortvloeit uit de overdracht van vlottende activa of een bijzondere waardevermindering van vaste activa wordt volledig verwerkt.

De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht. Indien de aan het minderheidsbelang van derden toerekenbare verliezen het minderheidsbelang in het eigen vermogen van de geconsolideerde maatschappij overtreffen, dan wordt het verschil, alsmede eventuele verdere verliezen, volledig ten laste van de meerderheidsaandeelhouder gebracht. Het aandeel van derden in het resultaat wordt afzonderlijk als laatste post in de geconsolideerde winst- en verliesrekening in aftrek op het groepsresultaat gebracht.

Deelnemingen (direct en indirect) per 30 juni 2023

Royal HZPC Group B.V. te Joure, is de moedermaatschappij van een groep met de volgende deelnemingen:

HZPC SBA Europe B.V. met haar deelnemingen:	
Geconsolideerd:	Belang:
HZPC SBA Europe B.V. te Joure, Nederland	100%
HZPC Holland B.V., te Joure, Nederland	100%
HZPC Belgium B.V., te Emmeloord, Nederland	100%
ZOS B.V. te Leeuwarden, Nederland met haar deelneming:	100%
ZOS WEHE B.V., te Wehe-den Hoorn, Nederland	100%
HZPC France SAS, te La Chapelle d'Armentieres, Frankrijk	100%
met haar deelneming:	
Fleur de Lys - SARL, te La Chapelle d'Armentieres, Frankrijk	100%
Patatas HZPC España S.L., te Torrent, Spanje	100%
HZPC Portugal Lda, te Mira, Portugal	100%
HZPC UK Ltd., te Crowle Scunthorpe, Verenigd Koninkrijk	100%
met haar deelneming:	
TLC Potatoes Ltd., te Banchory, Verenigd Koninkrijk	100%
HZPC Deutschland GmbH, te Eydelstedt, Duitsland	100%
HZPC Polska Sp. z o.o., te Poznan, Polen	100%
HZPC Kantaperuna Oy, te Tyrnävä, Finland	100%
AO HZPC Sadokas, te Sint Petersburg, Rusland	100%

HZPC SBDA B.V. met haar deelnemingen:

Geconsolideerd:	Belang:
HZPC SBDA B.V. te Joure, Nederland	100%
HZPC Americas Corp., te Charlottetown, Canada	100%
HZPC América Latina S.A., te Buenos Aires, Argentinië	100%
HZPC China Ltd, te Hongkong, China	100%
met haar deelneming:	
Beijing HZPC Agricultural consultancy Co. Ltd., te Beijing, China	100%
HZPC Ltd, te Hongkong, China	100%
met haar deelneming:	
Hebei HZPC Potato Science and Technology Development Co., Ltd., te Langfang, China	100%
Solentum B.V., te Joure, Nederland	100%

Niet-geconsolideerd:

Semillas SZ S.A., te Santiago, Chili	20%
La Flor Limitada S.A., te Santiago, Chili	20%
Mahindra HZPC Ltd., te Chandigarh, India	40,05%
Fries4all B.V., te Joure, Nederland	33%

IPR B.V., te Joure, Nederland (geconsolideerd)	100%
---	-------------

HZPC Research B.V., te Metslawier, Nederland (geconsolideerd)	100%
--	-------------

STET Holland B.V. met haar deelnemingen:

Geconsolideerd:	
STET Holland B.V., te Emmeloord, Nederland	100%
STET Potato UK Ltd., te Lincoln, Verenigd Koninkrijk	100%
STET France SARL, te Bapaume, Frankrijk	100%
STET Rus LLC, te Moskou, Rusland	100%
D.S.S. Opslag B.V., te Dronten, Nederland	100%

N.V. Breeders Trust, te Brussel, België (niet geconsolideerd)	21,7%
--	--------------

Stichting Connecting Growers HZPC behoort tot de groep en is 100% opgenomen in de geconsolideerde cijfers. De kapitaalbelangen zijn ongewijzigd ten opzichte van vorig boekjaar met uitzondering van het belang in D.S.S. Opslag B.V., welk belang vorig jaar 50% was. Het belang in TLC Potatoes Ltd is in boekjaar 2022/2023 verworven.

Transacties in vreemde valuta's

Transacties luidend in vreemde valuta's worden in de betreffende functionele valuta van de groepsmaatschappijen omgerekend tegen de geldende wisselkoers op de transactiedatum. In vreemde valuta's luidende monetaire activa en verplichtingen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers.

De bij omrekening en afwikkeling optredende valutakoersverschillen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen in de periode dat zij zich voordoen, met uitzondering van de valutaverschillen op monetaire posten die deel uitmaken van de netto investering in een bedrijfsuitoefening in het buitenland. Niet monetaire activa en passiva in vreemde valuta's die tegen historische kostprijs worden opgenomen, worden naar euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoersen op de transactiedatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden als last in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Bedrijfsuitoefening in het buitenland

De activa en verplichtingen van bedrijfsuitoefening in het buitenland, met inbegrip van goodwill en bij consolidatie ontstane reële waardecorrecties, worden in euro's omgerekend tegen de geldende koers per balansdatum. De opbrengsten en kosten van buitenlandse activiteiten worden in euro's omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoers gedurende het boekjaar.

Valutaomrekeningsverschillen worden verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen. Bij afstoting van de bedrijfsuitoefening in het buitenland wordt het desbetreffende cumulatieve bedrag van de omrekeningsverschillen, dat is opgenomen in het eigen vermogen, in de winst- en verliesrekening verantwoord als onderdeel van het resultaat op verkoop .

Ontwikkeling belangrijkste valuta's

De ontwikkeling van de belangrijkste valuta's is als volgt:

EUR 1 t.ov. vreemde valuta	Koers 30-06-2023	Gem. koers	Koers 30-06-2022
Canadese Dollar	1,446	1,405	1,349
Britse Pond	0,861	0,871	0,862
Poolse Zloty	4,437	4,681	4,699
Amerikaanse Dollar	1,092	1,049	1,048
Russische Roebel	96,966	73,376	57,495

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten zoals vorderingen, effecten en schulden, als financiële derivaten verstaan.

Financiële activa en financiële passiva worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen. Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financieel passief of als eigen vermogen.

In financiële en niet-financiële contracten kunnen afspraken zijn gemaakt die voldoen aan de definitie van derivaten. Een dergelijke afspraak wordt afgescheiden van het basiscontract en als derivaat verwerkt als zijn economische kenmerken en risico's niet nauw verbonden zijn met die van het basiscontract, een afzonderlijk instrument met dezelfde voorwaarden zou voldoen aan de definitie van een derivaat, en het samengestelde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening.

In contracten besloten financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Van het basiscontract gescheiden derivaten worden, in overeenstemming met de waarderingsgrondslag voor derivaten waarop geen kostprijs hedge accounting wordt toegepast, gewaardeerd tegen kostprijs of lagere reële waarde.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Rentecap en hedge-accounting

De onderneming maakt gebruik van twee rentecaps ter afdekking van het risico van een stijging van de rente die wordt betaald over het bankkrediet.

De onderneming past kostprijshedge-accounting toe op basis van individuele documentatie per rentecap. De rentecap wordt tegen kostprijs gewaardeerd en afgeschreven over de looptijd van de rentecap ten laste van de rentelasten.

Op elke balansdatum wordt bepaald of sprake is of is geweest van ineffectiviteit. Indien en voor zover de ineffectiviteit per balansdatum op cumulatieve basis in een verlies resulteert, wordt de ineffectiviteit onder de rentelasten verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Handelsportefeuille

Indien de onderneming financiële instrumenten heeft verworven of is aangegaan met het doel het instrument op korte termijn te verkopen, maken deze deel uit van de handelsportefeuille en worden deze na eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardewijzigingen in de winst- en verliesrekening.

Verstrekte leningen en overige vorderingen

Verstrekte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen.

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode.

De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa

Een financieel actief of een groep van financiële activa, wordt op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betaling door een debiteur, herstructurering van een aan de onderneming toekomend bedrag onder voorwaarden die de onderneming anders niet zou hebben overwogen, aanwijzingen dat een debiteur of emittent failliet zal gaan, en het verdwijnen van een actieve markt voor een bepaald effect.

Daarnaast worden subjectieve indicatoren samen met objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardevermindering overwogen. Voorbeelden hiervan zijn het wegvallen van actieve markten in het geval van financiële activa met een beursnotering, een verlaging van de kredietwaardigheid van de andere partij zijnde de rechtspersoon of schuldenaar van het uitgegeven instrument of een daling van de reële waarde van een financieel actief beneden de kostprijs of geamortiseerde kostprijs.

Een bijzonder waardeverminderingsverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gediscoteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief. Verliezen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderingsverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Saldering van financiële instrumenten

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de onderneming beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financieel actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de onderneming het stellige voornemen heeft om het saldo als netto of simultaan af te wikkelen.

Als er sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Grondslagen voor waardering activa en passiva

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De uitgaven na eerste verwerking van een gekocht of zelf vervaardigd immaterieel vast actief worden toegevoegd aan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs als het waarschijnlijk is dat de uitgaven zullen leiden tot een toename van de verwachte toekomstige economische voordelen en de uitgaven en de toerekening aan het actief op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Als niet wordt voldaan aan de voorwaarden worden de uitgaven verantwoord als kosten in de winst- en verliesrekening.

Goodwill

Goodwill wordt bepaald als het positieve verschil tussen de verkrijgingsprijs van de deelnemingen (inclusief direct aan de overname gerelateerde transactiekosten) en het belang van de groep in de netto reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa en de passiva van de overgenomen deelneming, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

Goodwill betaald bij de acquisitie van buitenlandse groepsmaatschappijen en deelnemingen wordt omgerekend tegen de koers op de transactiedatum. De geactiveerde goodwill wordt lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur, die is bepaald op 5 jaar. Intern gegenereerde goodwill wordt niet geactiveerd.

Ontwikkelingskosten (software)

Ontwikkelingskosten worden geactiveerd voor zover deze betrekking hebben op commercieel haalbaar geachte projecten (software). De ontwikkeling van een immaterieel vast actief wordt commercieel haalbaar geacht als het technisch uitvoerbaar is om het actief te voltooien, de onderneming de intentie heeft om het actief te voltooien en het vervolgens te gebruiken of te verkopen is (inclusief het beschikbaar zijn van adequate technische, financiële en andere middelen om dit te bewerkstelligen), de onderneming het vermogen heeft om het actief te gebruiken of te verkopen, het waarschijnlijk toekomstige economische voordelen zal genereren en de uitgaven gedurende de ontwikkeling betrouwbaar zijn vast te stellen.

Ontwikkelingskosten worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs omvat voornamelijk uit kosten van inhuur van consultants en de salariskosten van het betrokken personeel; de geactiveerde kosten worden na beëindiging van de ontwikkelingsfase (actief gereed voor ingebruikname) afgeschreven over de verwachte gebruiksduur, die drie tot zeven jaar bedraagt. De afschrijving vindt plaats volgens de lineaire methode. De kosten voor onderzoek en de overige kosten voor ontwikkeling worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin deze zijn gemaakt. Voor het nog niet afgeschreven deel van de geactiveerde ontwikkelingskosten wordt een wettelijke reserve gevormd.

Concessies, vergunningen en intellectuele eigendom

De intellectual property rights worden gewaardeerd op het bedrag van de gerealiseerde kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de gerealiseerde kosten. De economische levensduur van zeven jaar en de afschrijvingsmethode worden aan het einde van elk boekjaar opnieuw beoordeeld.

Materiële vaste activa

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, machines en installaties en andere vaste bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De kostprijs van de activa die door de onderneming in eigen beheer zijn vervaardigd, bestaat uit de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de vervaardiging.

Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de kostprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage van de aanschafwaarde volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur rekening houdend met restwaarde. Op bedrijfsterreinen en activa in uitvoering wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

• Bedrijfsgebouwen	4% - 20%
• Machines en installaties	10% - 33,3%
• Andere vaste bedrijfsmiddelen	10% - 33,3%

In de kostprijs worden de kosten van groot onderhoud opgenomen, zodra deze kosten zich voordoen en aan de activeringscriteria is voldaan. De boekwaarde van de te vervangen bestanddelen wordt dan als gedesinvesteerd beschouwd en ineens ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht. Alle overige onderhoudskosten worden direct in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Deelnemingen met invloed van betekenis

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Indien waardering tegen nettovermogenswaarde niet kan plaatsvinden doordat de hiervoor benodigde informatie niet kan worden verkregen, wordt de deelneming gewaardeerd volgens het zichtbaar eigen vermogen.

Bij de vaststelling of er sprake is van een deelneming waarin de onderneming invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid, wordt het geheel van feitelijke omstandigheden en contractuele relaties (waaronder eventuele potentiële stemrechten) in aanmerking genomen.

Deelnemingen waarin de onderneming de zeggenschap gezamenlijk met andere deelnemers uitoefent (joint ventures), worden gewaardeerd volgens dezelfde methode.

Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de onderneming gehanteerd. Indien de deelnemende rechtspersoon een actief of een passief overdraagt aan een deelneming die volgens de vermogensmutatiemethode wordt gewaardeerd, wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze overdracht naar rato van het relatieve belang dat derden hebben in de deelnemingen verwerkt (proportionele resultaatbepaling). Een verlies dat voortvloeit uit de overdracht van vlottende activa of een bijzondere waardevermindering van vaste activa wordt wel volledig verwerkt. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, worden geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd en aandeel in de winst van de deelneming in latere jaren wordt pas verwerkt als en voor zover het cumulatieve niet verwerkte aandeel in het verlies is ingelopen. Wanneer de onderneming echter geheel of ten dele garant staat voor de schulden van een deelneming, dan wel de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) in staat te stellen tot betaling van haar schulden, wordt een voorziening gevormd ter grootte van de verwachte betalingen door de onderneming ten behoeve van de deelneming. De voorziening wordt primair ten laste van de vorderingen op de deelneming gevormd en voor het overige gepresenteerd onder de voorzieningen.

Deelnemingen zonder invloed van betekenis

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere realiseerbare waarde. Indien sprake is van een stellig voornemen tot afstoting vindt waardering plaats tegen de eventuele lagere verwachte verkoopwaarde. Resultaten uit transacties met en tussen deelnemingen die tegen verkrijgingsprijs worden gewaardeerd, worden volledig verantwoord tenzij zij in wezen niet zijn gerealiseerd. Dividenden van deelnemingen die worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld als opbrengst uit deelnemingen. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder financiële baten en lasten.

Overige financiële vaste activa

Bij de waardering van overige financiële vaste activa wordt verwezen naar de grondslagen bij de latente belastingen en financiële instrumenten. De overige effecten worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor materiële en immateriële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde.

Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroom-genererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingsverlies van een kasstroomgenererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroomgenererende eenheid) geschat. Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingsverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Een bijzonder waardeverminderingsverlies voor goodwill wordt niet teruggenomen in een volgende periode. In afwijking van datgene wat hiervoor is gesteld, wordt op iedere balansdatum de realiseerbare waarde bepaald voor de volgende activa (ongeacht of er sprake is van aanwijzingen voor een bijzondere waardevermindering):

- immateriële vaste activa die nog niet in gebruik zijn genomen;
- immateriële vaste activa die worden afgeschreven over een levensduur van meer dan 20 jaar (gerekend vanaf het moment van ingebruikname).

De terugneming van een bijzonder waardeverminderingsverlies voor een kasstroomgenererende eenheid dient te worden toegerekend ter verhoging van de boekwaarde van de activa, niet zijnde goodwill op pro rato basis gebaseerd op de boekwaarden van de activa van de eenheid.

Verliezen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vorraden

Vorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden naar verwachting zullen opbrengen.

Grond- en hulpstoffen (verpakkingsmaterialen en onderdelen) worden gewaardeerd tegen aanschafprijs op basis van de 'first-in, first-out' (FIFO)-methode of lagere actuele waarde.

De voorraad gereed product, miniknollen, welke zelf worden geteeld, wordt gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs op basis van kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Dit betreft met name directe personeelskosten.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Vorderingen en effecten

De grondslagen voor de waardering van vorderingen en effecten zijn beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten. De waardering van alle individuele belangrijke vorderingen worden op individuele basis beoordeeld of er objectieve aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering. Bij individueel niet belangrijke vorderingen geschiedt deze beoordeling op individuele basis.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering. In vreemde valuta luidende liquide middelen worden per balansdatum in de rapportagevaluta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Verwezen wordt verder naar de prijsgrondslagen voor vreemde valuta.

Classificatie eigen vermogen

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigenvermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Uitkeringen aan houders van deze instrumenten worden in mindering op het eigen vermogen gebracht na aftrek van eventueel hiermee verband houdend voordeel uit hoofde van belasting van de winst.

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als een financiële verplichting, worden gepresenteerd onder schulden. Rente, dividenden, baten en lasten met betrekking tot deze financiële instrumenten worden in de winst- en verliesrekening verantwoord als kosten of opbrengsten.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt;
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Pensioen- en jubileumvoorzieningen

Onder de pensioenvoorziening zijn opgenomen de verplichtingen uit hoofde van pensioenreglementen en vergelijkbare verplichtingen. De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Zie ook grondslagen personeelskosten en buitenlandse pensioenregelingen en toelichting 11 op de geconsolideerde balans.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofdstuk financiële instrumenten.

Opbrengstverantwoording

Verkoop van pootaardappelen en consumptieaardappelen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden opgenomen in de netto omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van retouren en tegemoetkomingen, handels- en volumekortingen.

Opbrengsten uit de verkoop van aardappelen worden in de winst- en verliesrekening verwerkt wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, het bedrag van de opbrengst op betrouwbare wijze kan worden bepaald en de hiermee verband houdende kosten of eventuele retouren van aardappelen betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake is van voortgezette betrokkenheid bij de aardappelen.

De overdracht van risico's varieert naargelang de voorwaarden van de betreffende verkoopovereenkomst.

Diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden opgenomen in de netto omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen. Deze opbrengsten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Licenties

Licenties worden betaald voor het gebruik van de activa van een onderneming, zoals de rassen door de onderneming zelf ontwikkeld. In het geval de groep handelt ten behoeve van door derden ontwikkelde rassen wordt de bedrijfsopbrengst opgenomen onder aftrek van de doorbetaling aan de rechthebbenden, aangezien de onderneming voor deze licenties geen kredietrisico loopt. Omzet wordt verantwoord als de omvang van de te ontvangen vergoeding betrouwbaar kan worden geschat en de inning ervan waarschijnlijk is.

Subsidies

Subsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat er wordt voldaan aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de winst- en verliesrekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie voor de kosten van een actief worden in mindering gebracht op de kostprijs van het actief en daardoor systematisch in de winst- en verliesrekening opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief.

Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

Hieronder zijn begrepen de direct aan de netto omzet toerekenbare kosten waaronder kosten handelsgoederen, diensten, vracht- en laadkosten en emballage.

Personeelskosten

De beloningen van het personeel worden als last in de winst- en verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Indien de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

Een verwachte vergoeding ten gevolge van winstdelingen en bonusbetalingen wordt verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt.

Voor de beloningen met opbouw van rechten, winstdelingen en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Op balansdatum wordt hiertoe een verplichting opgenomen.

De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting per balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomst). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Nederlandse pensioenregelingen

De pensioentoezeggingen zijn ondergebracht bij een pensioenfonds. Deze regeling wordt onder het Nederlandse pensioenstelsel gefinancierd door afdrachten aan een bedrijfstak-pensioenfonds.

De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de ‘verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering’. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan.

Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de groep en worden in de balans opgenomen in een voorziening. De waardering van de verplichting is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om deze per balansdatum af te wikkelen. Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is wordt de verplichting gewaardeerd tegen de contante waarde. Discontering vindt plaats op basis van rentetarieven van hoogwaardige ondernemingsobligaties. Toevoegingen aan en vrijval van de verplichtingen komen ten laste respectievelijk ten gunste van de winst- en verliesrekening. Ultimo boekjaar 2022/2023 waren er voor de groep geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

De opbouw van de pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar afgefinancierd door middel van (ten minste) kostendekkende premiebetalingen. De pensioenregeling is een middelloonregeling met voor zowel actieve als inactieve deelnemers (slapers en gepensioneerden) - voorwaardelijke toeslagverlening. De toeslagverlening is afhankelijk van het beleggingsrendement.

De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken bedraagt 1,58% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (ad EUR 15.202). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd (op EUR 66.956). De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt 100% van het pensioengevend salaris. De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het bedrijfstak-pensioenfonds op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen. De dekkingsgraad van het betrokken bedrijfstak-pensioenfonds bedraagt per 30 juni 2023 volgens opgave van het fonds 118,6%. Op basis van het uitvoeringsreglement heeft de groep bij een tekort in het fonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders

dan door hogere toekomstige premies.

Naast de basis pensioenregeling is er ook sprake van een excident pensioen regeling op basis van een beschikbare premiereregeling.

Buitenlandse pensioenregelingen

Pensioenregelingen die vergelijkbaar ingericht zijn en functioneren op de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert, met een strikte scheiding tussen de verantwoordelijkheden van en een risicodeling tussen de betrokken partijen (onderneming, fonds en deelnemers), worden verwerkt en gewaardeerd conform Nederlandse pensioenregelingen (zie vorige paragraaf). Voor deze buitenlandse regelingen wordt een beste schatting gemaakt van de per balansdatum bestaande pensioenverplichting. Deze schatting is met name gebaseerd op jaarsalaris en anciënniteit van medewerkers. Deze verplichting wordt vervolgens gewaardeerd op basis van een in Nederland algemeen aanvaardbaar geachte actuariële waarderingsmethodiek.

Leasing

De onderneming kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases.

Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

De onderneming is alleen operationele leasecontracten aangegaan.

Rentebaten en -lasten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Belasting

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen, behalve voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Indien de boekwaardes van activa en passiva ten behoeve van de financiële verslaggeving afwijken van hun fiscale boekwaardes, is sprake van tijdelijke verschillen. Voor belastbare tijdelijke verschillen wordt een belastinglatentie getroffen. De latente belastingvorderingen worden opgenomen onder de financiële vaste activa, waarbij het kortlopende gedeelte wordt toegelicht.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen, beschikbare voorwaartse verliescompensatie en nog niet gebruikte fiscale verrekeningsmogelijkheden wordt een latente belastingvordering opgenomen, maar uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening respectievelijk compensatie. Latente belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd. Voor belastbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, buitenlandse niet-zelfstandige eenheden, deelnemingen en joint ventures wordt een latente belastingverplichting opgenomen tenzij de onderneming in staat is het tijdstip van afloop van het tijdelijke verschil te bepalen en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst niet zal aflopen.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, buitenlandse niet-zelfstandige eenheden, deelnemingen en joint ventures wordt een latente belastingvordering opgenomen uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst afloopt en er fiscale winst beschikbaar zal zijn ter compensatie van het tijdelijk verschil. Latente belastingverplichtingen en latente belastingvorderingen worden gebaseerd op de fiscale gevolgen van de door de vennootschap op balansdatum voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van zijn activa, voorzieningen, schulden en overlopende passiva. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de groep in de resultaten van deze deelnemingen, bepaald op basis van de grondslagen van de groep. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de groep en de niet-geconsolideerde deelnemingen en tussen niet-geconsolideerde deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd. De resultaten van deelnemingen die gedurende het boekjaar zijn verworven of afgestoten worden vanaf het verwervingsmoment respectievelijk tot het moment van afstoting verwerkt in het resultaat van de groep.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Kasstromen in buitenlandse valuta's zijn herleid naar euro's met gebruikmaking van de gewogen gemiddelde omrekeningskoersen voor de betreffende periodes.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gewogen gemiddelde koers van de verslagperiode/de koers op de datum dat de transacties hebben plaatsgevonden. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond.

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De in de verworven groepsmaatschappij aanwezige geldmiddelen zijn van de aankoopprijs in aftrek gebracht.

Transacties waarbij geen ruil van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Kasstromen uit financiële afgeleide instrumenten die worden verantwoord als reële waarde-hedges of kasstroom-hedges worden in dezelfde categorie ingedeeld als de kasstromen uit de afgedekte balansposten. Kasstromen uit financiële derivaten waarbij hedge accounting niet langer wordt toegepast, worden consistent met de aard van het instrument ingedeeld, vanaf de datum waarop de hedge accounting is beëindigd.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van inzicht toegelicht.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet verwerkt in de jaarrekening. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Toelichting op de geconsolideerde balans

1. Immateriële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de immateriële vaste activa in het boekjaar 2022/2023 blijken uit het volgende overzicht:

	Kosten van onderzoek en ontwikkeling	Goodwill	Concessies, vergunningen en intellectuele eigendom	Immateriële vaste activa in uitvoering	Totaal 2022/2023	
Aanschafwaarde	2.868	4.891		3.817	0	11.576
Cumulatieve afschrijving	-2.279	-4.891		-3.272	0	-10.442
Boekwaarde per 1 juli	589	0		545	0	1.134
Investeringen	0	195		0	3.755	3.950
Desinvesteringen	0	0		0	0	0
Afschrijvingen	-360	0		-545	0	-905
Saldo mutaties	-360	195		-545	3.755	3.045
Aanschafwaarde	2.868	5.086		3.817	3.755	15.526
Cumulatieve afschrijving	-2.639	-4.891		-3.817	0	-11.347
Boekwaarde per 30 juni	229	195		0	3.755	4.179

De investeringen in 'goodwill' hebben betrekking op de aankoop van de 100% deelneming TLC Potatoes Ltd. door HZPC UK Ltd. voor een koopsom van EUR 1,4 miljoen.

De investeringen in 'immateriële vaste activa in uitvoering' hebben betrekking op de ontwikkeling van een nieuw ERP-systeem. De onderzoeksfase hiervoor is 1 juli 2022 afgerond en de ontwikkelingsfase loopt naar verwachting tot en met 30 juni 2025. Voor deze ontwikkeling is een specifieke projectorganisatie ingericht, een integratiepartner en andere partijen zijn contractueel meerjarig vastgelegd om het programma succesvol af te ronden.

Op basis van de huidige inschatting verwachten wij dat de totale uitgaven voor dit programma EUR 18 miljoen bedragen, waarvan EUR 13,5 miljoen kwalificeert als investering in 'immateriële vaste activa in uitvoering'.

Inherent aan de omvang en complexiteit van dit ontwikkelingsprogramma bestaat er een risico dat de ontwikkeling langer duurt dan gepland en/of de kosten gaan afwijken van de inschatting. In afgelopen boekjaar is sprake van achterstand ten opzichte van de oorspronkelijke planning van het programma. Daardoor zijn de uitgaven in boekjaar 2023/2024 ook lager dan vooraf ingeschat. Wij verwachten deze achterstand in de komende jaren in te lopen waardoor de totale doorlooptijd niet gaat wijzigen.

Naar verwachting wordt voor belangrijke delen van de investering in 'immateriële vaste activa in uitvoering' gestart met afschrijving in boekjaar 2023/2024 over een geschatte economische levensduur van 10 jaren. Bij de inschatting van de economische levensduur zijn onder andere in overweging genomen de snelheid van technische ontwikkelingen, de looptijd van de contracten met software leveranciers en de benodigde tijd om een nieuw ERP-systeem te ontwikkelen. Een bedrag van EUR 1.192 miljoen is opgenomen in de investeringen als activering eigen uren. De uren zijn besteedt aan de ontwikkeling van het ERP-systeem.

2. Materiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de materiële vaste activa in het boekjaar 2022/2023 blijken uit het volgende overzicht:

	Bedrijfsgebouwen en - terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Activa in uitvoering	Totaal 2022/2023
Aanschafwaarde	43.565	20.088	3.608	642	67.903
Cumulatieve afschrijving	-24.560	-15.268	-2.878	0	-42.706
Boekwaarde per 1 juli	19.005	4.820	730	642	25.197
Investeringsen	139	968	429	2.216	3.752
Nieuwe consolidatie	713	623	0	0	1.336
Investeringsubsidies	0	-151	0	0	-151
Reclassificatie en koersverschillen	-30	-236	-53	-2	-321
Ingebruikname	0	80	0	-80	0
Aanschafwaarde desinvesteringen	-1	-823	-721	0	-1.545
Afschrijvingen desinvesteringen	1	618	715	0	1.334
Afschrijvingen	-955	-1.093	-279	0	-2.327
Saldo mutaties	-133	-14	91	2.134	2.078
Aanschafwaarde	44.387	20.877	3.263	2.776	71.303
Cumulatieve afschrijving	-25.514	-16.071	-2.442	0	-44.027
Boekwaarde per 30 juni	18.873	4.806	821	2.776	27.276

3. Financiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de financiële vaste activa in het boekjaar 2022/2023 blijken uit het volgende overzicht:

	Deelnemingen	Overige effecten	Latente belasting- vordering	Overige vorderingen	Totaal 2022/2023
Boekwaarde per 1 juli	1.435	24	2.296	289	4.044
Investerings/toename	0	1	151	500	652
Resultaat deelnemingen	556	0	0	0	556
Afschrijvingen / aflossingen	0	0	-161	-53	-214
Dividenduitkering	-70	0	0	0	-70
Koersverschillen	139	0	0	0	139
Overige mutaties	-118	0	0	0	-118
Mutaties 2022/2023	507	1	-10	447	945
Boekwaarde per 30 juni	1.942	25	2.286	736	4.989

Deelnemingen

Dit betreft deelnemingen die vanwege minderheidsbelangen niet geconsolideerd worden. Voor een overzicht van de kapitaalbelangen wordt verwezen naar de [Tabel Deelnemingen](#) (pag. 84 en 85).

Overige effecten

De post overige effecten betreft effecten die bestemd zijn om duurzaam te worden aangehouden. De marktwaarde van de verschillende categorieën overige effecten benadert de boekwaarde ad EUR 25 duizend.

Latente belastingvordering

De post latente belastingvorderingen betreft verrekenbare tijdelijke verschillen, onder meer materiële vaste activa. Van deze vorderingen is een beperkt bedrag naar verwachting verrekenbaar binnen 1 jaar.

Overige vorderingen

De post overige vorderingen betreft verstrekte leningen aan personeel voor een bedrag van EUR 3 duizend (2021/2022 EUR 3 duizend) met een gemiddelde looptijd van 5 jaar en een rentepercentage van 4%.

Tevens omvat deze post een tweetal rentecaps om het renterisico over de werkkapitaal financiering af te dekken.

De eerste cap loopt tot en met mei 2028, heeft een nominaal bedrag van EUR 15 miljoen, een caprente van 2%, een actuele waarde per 30 juni 2023 van EUR 728 duizend en een boekwaarde van EUR 185 duizend.

De tweede cap loopt tot en met maart 2033, heeft een nominaal bedrag van EUR 15 miljoen, een caprente van 5%, een actuele waarde per 30 juni 2023 van EUR 384 duizend en een boekwaarde van EUR 487 duizend.

4. Voorraden

	30-jun-23	30-jun-22
Emballage	1.507	1.948
Gereed product	564	701
Vooruitbetalingen op voorraad	323	748
	2.394	3.397

De voorraad gereed product betreft met name miniknollen welke het volgend seizoen weer worden gebruikt. Er is geen voorziening incourantheid voor voorraden nodig.

Vorderingen

5. Handelsdebiteuren

	30-jun-23	30-jun-22
Geamortiseerde kostprijs van uitstaande vorderingen	65.136	47.101
Af: voorziening wegens oninbaarheid	-4.616	-1.968
	60.520	45.133

Over een bedrag van EUR 458 duizend wordt geen kredietrisico gelopen. In de vordering op handelsdebiteuren is geen bedrag begrepen dat langer dan 1 jaar uit staat en niet is voorzien. Daarnaast bevat de handelsdebiteuren een niet verzekerd risico van Euro 6,4 miljoen op high risk landen en ultra high risico landen. Specifieke lokale omstandigheden (politiek, valuta, oorlog of natuur) bemoeilijken betaling door deze afnemers en veroorzaken onzekerheid over de inbaarheid van deze vorderingen. Op basis van contacten en ervaringen met deze afnemers in het verleden, verwachten wij dat de vorderingen wel worden ontvangen en daarom hebben wij geen voorziening hiervoor getroffen.

6. Vorderingen op deelnemingen

Deze vorderingen hebben betrekking op vorderingen op deelnemingen waarop invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. De looptijd van de vorderingen is korter dan 1 jaar en niet rentedragend.

7. Belastingen premies en sociale verzekeringen

	30-jun-23	30-jun-22
Omzetbelasting	7.839	9.270
Vennootschapsbelasting	693	1.582
Overige belastingen en premies	66	22
	8.598	10.874

8. Overige vorderingen en overlopende activa

	30-jun-23	30-jun-22
Te vorderen licenties	6.471	5.241
Vooruitbetaalde bedragen	2.596	3.486
Nog te factureren omzet	267	1.583
Premie ziektekostenverzekering	96	104
Subsidies	1.138	1.027
Vorderingen op telers	66	70
Exploitatie pool	257	639
Overige bedragen	1.257	625
	12.148	12.775

De post 'Exploitatie pool' betreft de vordering die Stet Holland B.V. heeft op haar telers en is het verschil tussen de directe kosten van het in poolverband vermeerderd pootgoed en de opbrengsten die hier tegenover staan. Het verschil wordt toegevoegd aan de exploitatie van de pool in volgend boekjaar.

9. Liquide middelen

	30-jun-23	30-jun-22
Kas	2	2
Rekening-courant bank	16.600	31.816
	16.602	31.818

Het volledige saldo is direct opeisbaar. Er zijn geen bankgaranties verstrekt (2021-2022: EUR 122 duizend).

10. Groepsvermogen

Voor een toelichting op het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening. In het groepsvermogen is het aandeel derden nihil.

11. Voorzieningen

De samenstelling en het verloop van de voorzieningen in het boekjaar 2022/2023 blijken uit het volgende overzicht:

	Pensioenvoorziening personeel	Voorziening voor risico's van claims, geschillen en rechtsgedingen	Overige voorziening	Totaal
Boekwaarde per 1 juli	213	0	422	635
Dotatie	27	220	72	319
Onttrekking	-24	0	-37	-61
Stand per 30 juni	216	220	457	893

Pensioenen

Het gehele bedrag van de pensioenvoorziening is langlopend. De pensioenvoorziening heeft betrekking op medewerkers in het buitenland. Zij hebben pensioenregelingen die niet vergelijkbaar zijn met de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert. Voor deze buitenlandse regelingen wordt een beste schatting gemaakt van de per balansdatum bestaande pensioenverplichting.

Voorziening voor risico's van claims, geschillen en rechtsgedingen

Voorziening voor risico's van claims, geschillen en rechtsgedingen is langlopend. Tegen de onderneming en/of groepsmaatschappijen zijn een tweetal vorderingen ingediend die betwist worden. De afloop van dit geschil kan niet met zekerheid worden voorspeld. Op basis van ingewonnen juridisch advies en correspondentie tussen partijen, is er een beste schatting gemaakt van de per balansdatum bestaande verplichting.

Overige voorzieningen

De overige voorziening betreft de jubilea voorziening welke is berekend, gebruikmakend van een disconteringsvoet van 4%, en rekening houdend met het verwachte personeelsverloop. Van het bedrag heeft EUR 38 duizend een looptijd < 1 jaar en EUR 166 duizend een looptijd > 5 jaar.

Kortlopende schulden

12. Schulden en kredietinstellingen

Kredietfaciliteit

De onderneming beschikt over een kredietfaciliteit bij ING Bank N.V. en Deutsche Bank A.G. waarbij de banken zich ieder pro rata hebben gecommitteerd. Er is een doorlopende faciliteit van EUR 25 miljoen. De rente die we betalen bedraagt 1 maands Euribor plus 1,1%. Daarnaast is er een seizoenfaciliteit van EUR 50 miljoen. Deze seizoenfaciliteit is van 1 oktober tot en met 30 juni beschikbaar. Daarnaast is er een overbruggingskrediet afgesloten van EUR 15 miljoen van 1 juli 2023 tot 1 september 2023. Deze was op 1 augustus weer afgelost.

Met de EUR 75 miljoen kunnen de bestaande activiteiten worden ondersteund en investeringen voor de toekomst worden verricht. De huidige financieringsovereenkomst is verlengd en loopt tot en met 5 oktober 2024. HZPC is inmiddels besprekingen gestart met banken om te komen tot een nieuwe financieringsovereenkomst met ingang van oktober 2024. Ondanks het feit dat een toenemende risicoaversie van banken wordt ervaren vanuit compliance regelgeving, heeft het management voldoende vertrouwen in het tijdig verkrijgen van een nieuwe financieringsovereenkomst.

Ten aanzien van de kredietfaciliteit zijn de volgende zakelijke zekerheden gesteld in de vorm van:

Stamverpanding boekvorderingen (eerste pandrecht) van: IPR B.V., HZPC Research B.V., Royal HZPC Group B.V., HZPC Holland B.V., HZPC SBDA B.V., HZPC SBA Europe B.V., ZOS B.V. en STET Holland B.V.

Convenanten

Aan de kredietfaciliteit zijn de volgende convenanten verbonden:

- Solvabiliteitsratio
- Activa Cover
- Omzet Cover
- EBITDA Cover
- Minimale EBITDA van EUR 8 miljoen

De solvabiliteitsratio is als volgt gedefinieerd: Gecorrigeerd vermogen/gecorrigeerd balanstotaal.

De activa cover is als volgt gedefinieerd: Activa van geselecteerde ondernemingen/geconsolideerde activa.

De omzet cover is als volgt gedefinieerd: Omzet van geselecteerde ondernemingen/geconsolideerde omzet.

De EBITDA cover is als volgt gedefinieerd: EBITDA van geselecteerde ondernemingen/geconsolideerde EBITDA.

	Solvabiliteits-ratio	Activa Cover	Omzet Cover	EBITDA Cover
Gedurende de looptijd	> 35%	> 70%	> 70%	> 70%
30-jun-2023	> 35%	> 70%	> 70%	> 70%

13. Belastingen, premies en sociale verzekeringen

	30-jun-23	30-jun-22
Vennootschapsbelasting	832	10
Omzetbelasting	400	500
Loonheffing en sociale verzekeringen	684	826
Overige belastingen en premies	124	79
	2.040	1.415

In de vennootschapsbelasting is EUR 316 duizend opgenomen als gevolg van een beschikbare herinvesteringsreserve. De reserve is ontstaan door de verkoop van vastgoed van D.S.S. Opslag B.V. De verwachting is dat de reserve binnen 3 jaar gerealiseerd zal zijn.

In de overige belasting en premies en sociale verzekeringen posten zijn verder geen bedragen met een resterende looptijd langer dan 1 jaar opgenomen.

14. Overige schulden en overlopende passiva

	30-jun-23	30-jun-22
Te betalen licenties	1.323	1.652
Te betalen lonen en salarissen	1.322	1.428
Pensioenpremies	727	591
Vakantiedagen en vakantiegeld	2.388	2.189
Product gerelateerde kosten	4.372	3.244
Telers	0	22
Exploitatie pool	1.493	624
Overige bedragen	3.059	2.458
	14.684	12.208

De post 'Exploitatie pool' betreft de schuld die HZPC Holland B.V. heeft aan haar telers en is het verschil tussen de directe kosten van het in poolverband vermeerderd pootgoed en de opbrengsten die hier tegenover staan. Het verschil wordt toegevoegd aan de exploitatie van de pool in volgend boekjaar.

In de overige schulden en overlopende passiva zijn geen bedragen met een resterende looptijd langer dan 1 jaar opgenomen.

Financiële instrumenten

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan markt-, valuta-, rente-, krediet- en liquiditeitsrisico's. Om deze risico's te beheersen heeft de onderneming een beleid, inclusief een stelsel van kredietlimieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de onderneming te beperken.

Ter afdekking van handelstransacties in consumptieaardappelen voor het komende oogstjaar neemt HZPC Holland B.V. termijnposities in op de aardappeltermijnmarkt voor rekening en risico van de telers. Deze posities worden dagelijks gewaardeerd op kostprijs of lagere marktwaarde. Eventuele resultaten op de per ultimo boekjaar openstaande posities worden verantwoord in het

boekjaar waarop de oogst betrekking heeft. Het ongerealiseerde koersresultaat voor rekening en risico van telers op balansdatum bedraagt nihil.

Kredietrisico

De onderneming loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder financiële vaste activa, handels- en overige vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico dat de onderneming loopt, bedraagt EUR 105 miljoen.

De blootstelling aan kredietrisico van de onderneming wordt hoofdzakelijk bepaald door de individuele kenmerken van afzonderlijke afnemers en het transferrisico van door wet- en regelgeving gesanctioneerde landen. Daarnaast houdt het management ook rekening met de demografische aspecten van het klantenbestand, waaronder het risico op wanbetaling in het land waarin de afnemers actief zijn, aangezien deze factoren, met name in de huidige verslechterende economische omstandigheden, van invloed zijn op het kredietrisico.

Door onrusten in het Midden-Oosten is het kredietrisico in deze regio hoog. De onderneming heeft de volgende maatregelen genomen om het kredietrisico te beperken:

- Regelmatig wordt er gebruikgemaakt van vrijwaringsmaatregelen zoals vooruitbetalingen, Letter of Credits en bankgaranties;
- Kredietlimieten worden gedurende het seizoen actief gevolgd;
- Nieuwe leveringen worden nauwelijks toegestaan tot alle schulden van het voorgaande seizoen zijn betaald.

Valutarisico

Als gevolg van de internationale activiteiten loopt de onderneming uit hoofde van in de balans opgenomen vorderingen en schulden, netto-investeringen in buitenlandse ondernemingen en toekomstige transacties valutarisico van met name Russische roebel, Amerikaanse dollars en Canadese dollars.

Op 30 juni 2023 is de netto-valutapositie omgerekend naar euro tegen de contante koers per balansdatum als volgt samengesteld:

x 1.000	ACTIVA Locale Valuta	Koers VV/€	ACTIVA in €	PASSIVA Locale Valuta	PASSIVA in €
USD	5.676	1,092	5.200	57	52
GBP	9.057	0,861	10.520	4.721	5.484
PLN	12.712	4,437	2.865	2.617	590
CAD	7.630	1,446	5.277	5.259	3.637
ARS	269.689	279,957	963	152.526	545
RUB	501.398	96,966	5.171	353.761	3.648
Totaal			29.997		13.956

Het beleid van de onderneming is om geen posities in te nemen om toekomstige kasstromen of de schulden en of vorderingen op de balans af te dekken.

Liquiditeitsrisico

De onderneming bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat er voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. De onderneming loopt liquiditeitsrisico's ten aanzien van de rente over de kredietfaciliteit. Een tweetal rentecaps is aangegaan ter dekking van het renterisico op de kredietfaciliteit. Er wordt voldaan aan de voorwaarden van hedge accounting, waardoor de hedgerelatie wordt verwerkt overeenkomstig de regels van kostprijs hedge accounting. Voor de gestelde zekerheden verwijzen we naar 'Kredietfaciliteit'.

De onderneming ziet erop toe dat er voldoende opvraagbare tegoeden zijn om de verwachte operationele kosten te dekken, inclusief het voldoen aan de financiële verplichtingen. Hierin is geen rekening gehouden met het eventuele effect van extreme omstandigheden die redelijkerwijs niet kunnen worden voorspeld, zoals natuurrampen. Daarnaast beschikt de onderneming over de volgende kredietruimte:

- Doorlopende faciliteit van EUR 25 miljoen. De te betalen rente bedraagt 1 maands Euribor + 1,1%.
- Seizoenfaciliteit van EUR 50 miljoen van 1 oktober tot en met 30 juni van het volgende jaar. De te betalen rente bedraagt (1-, 3- of 6- maands) Euribor + 1,1%.

Renterisico

De onderneming loopt renterisico over vorderingen en schulden op kredietinstellingen. Zowel over deze vorderingen en schulden zijn een variabel rente afspraak overeengekomen, hierdoor loopt de onderneming risico ten aanzien van toekomstige kasstromen. Om het renterisico op de kredietfaciliteit te beperken is als mitigerende maatregel een tweetal rentecaps afgesloten.

Indien de rente per 30 juni met 1% zou stijgen waarbij alle andere variabelen constant blijven, zou de rentelast op jaarbasis met ongeveer EUR 500 duizend stijgen.

Ter afdekking van het renterisico is er een rente cap van 2% op EUR 15 miljoen afgesloten die tot 2028 loopt en een tweede rente cap van 5% op EUR 15 miljoen die tot april 2033 loopt.

Niet uit de balans blijvende activa en verplichtingen

De totale verplichtingen bedragen EUR 2.8 miljoen. Dit betreffen:

- Verplichtingen uit hoofde van operationele verplichtingen en huur voor een bedrag van EUR 2,2 miljoen. Van dit bedrag heeft EUR 0,9 miljoen een looptijd van korter dan 1 jaar. Het overige betreft een verplichting korter dan 5 jaar. In de winst- en verliesrekening is in het boekjaar 2022-2023 EUR 2,0 miljoen opgenomen aan lease- en huurkosten.
- De investeringsverplichting uit hoofde van de implementatie van een ERP-systeem voor een bedrag van EUR 842 duizend. Dit bedrag heeft volledig een looptijd van korter dan 1 jaar.
- De investeringsverplichting uit hoofde van de nieuwbouw Research (Metslawier) bedraagt EUR 271 duizend.
- Tegen de onderneming en/of groepsmaatschappijen zijn diverse claims ingediend, onder andere met betrekking tot het ras Challenger, die door haar/hen worden betwist. Daarnaast heeft de onderneming een claim ingediend voor het onrechtmatig telen en verhandelen van HZPC-rassen. Hoewel de afloop van deze geschillen niet met zekerheid kan worden voorspeld, wordt, mede op grond van ingewonnen juridisch advies, aangenomen dat deze geen nadelige of positieve invloed van betekenis zal hebben op de geconsolideerde positie.
- Royal HZPC Group B.V. heeft in 2021/2022 een positieve uitspraak ontvangen over een internationale arbitrage zaak over IP rechten in China. De tegenpartij is veroordeeld tot het betalen van een significant schadebedrag. De uitspraak moet nog bevestigd worden door rechtbank in China. Om die reden is deze nog niet als vordering opgenomen in de jaarrekening.

- Zoals nader toegelicht in het jaarverslag op pagina 60 is uit intern compliance onderzoek een aantal onregelmatigheden naar voren gekomen. Het management heeft juridisch advies ingewonnen. De impact van de geconstateerde non-compliance situaties is niet in te schatten, maar het risico dat dit financiële impact gaat hebben, schat het management als laag in. In de jaarrekening 2022/2023 zijn hiervoor geen verplichtingen opgenomen.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

15. Netto omzet

De netto omzet kan als volgt worden gespecificeerd naar belangrijke opbrengstcategorieën:

	2022/2023	2021/2022
Pootaardappelen	373.476	299.020
Licenties	24.505	23.919
Diensten	6.781	3.046
Consumptie-aardappelen	15.600	24.324
Overig	495	0
	420.857	350.309

De netto omzet en procentuele verdeling over de afzetgebieden kan het volgende overzicht worden gegeven:

	2022/2023		2021/2022	
	EUR	%	EUR	%
Nederland	68.036	16	64.357	18
Overige E.U. landen	168.400	40	146.750	42
Overige Europese landen	42.948	10	44.485	2
Buiten Europa	141.473	34	94.717	38
	420.857	100	350.309	100

Een aantal pootgoed afnemers van HZPC Holland B.V. en Stet Holland B.V. uit landen waar sanctie maatregelen van toepassing zijn, ervaren problemen om geld naar onze ondernemingen over te maken. Europese banken staan ontvangsten uit deze landen niet toe vanwege de compliance risico's die zij daardoor lopen. Als gevolg daarvan betrekken de afnemers derde partijen, vaak middels distributeur of agent, om geld naar de onderneming over te maken (2022/2023: EUR 1 miljoen; 2021/2022: EUR 11 miljoen).

Bij ontvangsten via dergelijke partijen is inherent sprake van een verhoogd risico op het meewerken aan terrorisme financiering of witwassen. Wij hebben niet in alle gevallen inzicht verkregen in de wijze waarop betalingen aan onze bedrijven tot stand zijn gekomen, de achtergrond van de derde partijen die gelden aan onze bedrijven hebben overgemaakt en de relatie tussen onze pootgoed afnemers en deze derde partijen. Wij hebben de afgelopen twee boekjaren wel vastgesteld dat deze partijen waarvan het geld afkomstig is niet voorkomen op sanctielijsten van Office of Foreign Assets Control, Europese Unie en Verenigde Naties. De directe verkoop aan afnemers uit één land met een ultrahoog risico is vanaf oogst 2022 stopgezet en wij accepteren voor leveringen vanaf oogst 2022 geen ontvangsten meer van onbekende derde partijen.

In het boekjaar 2022/2023 hebben wij informatie ontvangen waaruit blijkt dat twee onbekende partijen, waarvan wij in 2020 en 2021 circa € 0,4 miljoen hebben ontvangen, betrokken zijn geweest bij witwasconstructies. Voorgaande was voor ons aanleiding om intern onderzoek te doen naar de derden gelden transacties in boekjaar 2022/2023 en nader inzicht te verkrijgen in de omvang in voorgaande boekjaren. Hieruit is gebleken dat het risico bestaat dat in het verleden onbewust is meegewerkt aan terrorisme financiering of witwassen. Wij hebben juridisch advies ingewonnen om onze risico's en positie inzichtelijk te krijgen en hebben ons compliance beleid verder aangescherpt. Mede gebaseerd op het ingewonnen juridisch advies kunnen wij de potentiële impact van de risico's niet betrouwbaar inschatten.

16. Overige bedrijfsopbrengsten

De overige opbrengsten bestaan onder andere uit omzet uit verkoop van andere producten en dienstverlening, subsidie opbrengsten en gerealiseerde resultaten op verkoop van onroerend goed.

17. Personeelskosten

	2022/2023	2021/2022
Lonen en salarissen	21.953	22.739
Sociale lasten	3.777	3.583
Pensioenlasten	2.959	3.013
	28.689	29.335

Voor de Nederlandse medewerkers van HZPC Holland B.V. en ZOS bevatten personeelskosten de verstrekking van certificaten van aandelen HZPC.

Personeelsbestand

Bij Royal HZPC Group B.V. en haar dochterondernemingen waren gedurende het boekjaar gemiddeld 403 fte in dienst, waarvan 306 fte werkzaam in Nederland (vorig boekjaar 400 fte waarvan 291 fte werkzaam in Nederland).

Dit boekjaar bestaat de berekening van het aantal FTE uit het gemiddelde aantal FTE's in het boekjaar in plaats van het aantal FTE's per jaareinde.

Specificaties aantal fte's

	2022/2023	2021/2022
Directie, administratie en IT	108	85
Commercie en communicatie	56	73
Inkoop en logistieke planning	122	126
Opslag, sorteren en transport	31	26
Research	86	87
	403	397

18. Overige bedrijfskosten

	2022/2023	2021/2022
Verkoopkosten	7.992	4.508
Kantoorkosten	3.848	3.729
Personeelsgerelateerde kosten	6.294	4.967
Reparatie en onderhoud	2.234	1.975
Overige kosten	7.843	7.670
	28.211	22.849

Onder de verkoopkosten zijn de kosten voor Connecting Growers EUR 1,12 miljoen (2021/2022 EUR 1,5 miljoen) verantwoord.

De overige kosten bestaan uit belastingen, verzekeringen, energie en verschillende kosten ten behoeve van Research & Development. Aan onderzoek en ontwikkeling is in de winst-en-verliesrekening nihil (2021/2022 EUR 1,4 miljoen) verwerkt als kosten.

19. Rentebaten en soortgelijke opbrengsten

	2022/2023	2021/2022
Ontvangen interest Debiteuren	36	39
Ontvangen interest R/C	50	447
Koersverschillen/betalingsverschillen	-1	1.076
Ontvangen interest overig	424	99
	509	1.661

20. Rentelasten en soortgelijke kosten

	2022/2023	2021/2022
Disconto	-72	-56
Rente R/C banken	-1.660	-324
Koersverschillen/betalingsverschillen	-1.359	-1.384
Overige rentelasten	-742	-492
	-3.833	-2.256

In Argentinië is sprake van hyperinflatie en als gevolg daarvan hebben wij in afgelopen boekjaar koersverliezen verantwoord van EUR 0,9 mln. De lokale omstandigheden blijven moeilijk en wij verwachten niet op korte termijn een verbetering waardoor wij ook in het komend jaar koersrisico lopen in relatie tot onze groepsmaatschappij en haar activiteiten in Argentinië.

21. Vennootschapsbelasting

	2022/2023	2021/2022
Normale druk op NL basis	25,8%	25,8%
Effect buitenland	-1,8%	-1,4%
Niet aftrekbare bedragen	0,2%	6,2%
Overig	4,6%	-5,6%
Effectieve druk	28,8%	25,0%

Er lopen discussies tussen de onderneming en de Nederlandse Belastingdienst over de fiscale behandeling van het aandelenoptieplan personeel, het Connecting Growers programma en de innovatie box. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid verkregen van de Belastingdienst. Er is een onzekere belastingpositie van EUR 0,8 miljoen in de jaarrekening verwerkt.

De onderneming vormt samen met HZPC Holland B.V., STET Holland B.V., HZPC Belgium B.V., ZOS B.V., ZOS WEHE B.V., HZPC SBDA B.V., HZPC SBA Europe B.V., HZPC Research B.V. IPR B.V. en Solentum B.V. een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting is in elk van de vennootschappen opgenomen voor dat deel dat de desbetreffende vennootschap tegen nominaal tarief verschuldigd zou zijn, geen rekening houdend met voor de vennootschap geldende fiscale faciliteiten.

De effectieve belastingdruk bedraagt 28,8% (2021/2022: 25%). Voor de Nederlandse vennootschappen geldt een effectieve druk van 35,3%. Mutatie in de effectieve belastingdruk wordt met name verklaard door getroffen voorzieningen voor onzekere belastingposities. Voor de buitenlandse vennootschappen geldt een gemiddelde belastingdruk van 21,9% (2021/2022: 23,1%), welke beïnvloed wordt door een lagere normatieve belastingdruk in bepaalde landen het buitenland.

Overige toelichtingen

Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de onderneming, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de onderneming en haar deelnemingen, de aandeelhouders, de bestuurders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke gronden.

Honoraria van de accountantsorganisatie

De volgende honoraria van de accountantsorganisaties zijn ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW. Ernst & Young Accountants LLP is verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening Royal HZPC Group B.V.. Accountantshonoraria zijn verantwoord op basis van de overeengekomen fee. Nagekomen kosten worden verwerkt op het moment van facturatie.

Honoraria accountant

	2022/2023	2021/2022
Ten laste van het boekjaar:		
Controle van de jaarrekening Nederland (Ernst & Young Accountants LLP)	350	187
Controle van de jaarrekening Nederland (KPMG Accountants N.V.)	0	49
Controle van de jaarrekening buitenland (KPMG netwerk)	0	37
Advies diensten op fiscaal terrein (KPMG netwerk)	0	123
Andere niet controle diensten (KPMG netwerk)	0	15
Honoraria van de accountantsorganisatie	350	411

Bezoldiging bestuurders en commissarissen

Hiervoor verwijzen wij naar de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening (pag. 127).

Enkelvoudige balans

Na verwerking voorstel resultaatbestemming

Activa

	Toelichting		30-jun-23	30-jun-22
VASTE ACTIVA				
Immateriële vaste activa				
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	22	13	36	
Vooruitbetaald op immateriële vaste activa		3.755	0	
			3.768	36
Materiële vaste activa				
	23			
Bedrijfsgebouwen en -terreinen		13.736	14.470	
Andere vaste bedrijfsmiddelen		138	130	
Activa in uitvoering		2.654	559	
			16.528	15.159
Financiële vaste activa				
	24			
Deelnemingen in groepsmaatschappijen		58.236	50.088	
Vorderingen op groepsmaatschappijen		1.664	1.664	
Andere deelnemingen		8	8	
Overige effecten		24	24	
Latente belastingvordering		1.916	2.077	
Overige vorderingen		672	225	
			62.520	54.086
TOTAAL VASTE ACTIVA			82.815	69.281
VLOTTENDE ACTIVA				
Vorderingen				
Groepsmaatschappijen		30.028	21.775	
Handelsdebiteuren		8	1	
Vorderingen op participanten en maatschappijen waarin wordt deelgenomen		0	24	
Belastingen en premies		1.053	1.084	
Overige vorderingen en overlopende activa	25	467	274	
			31.556	23.158
Liquide middelen			126	15.464
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA			31.682	38.622
ACTIVA			114.497	107.903

Passiva

	Toelichting	30-jun-23	30-jun-22
Eigen vermogen	26		
Gestort en opgevraagd kapitaal	15.675	15.675	
Agioreserve	1.433	1.433	
Wettelijke reserve deelneming	2.231	2.077	
Wettelijke reserve ontwikkelingskosten	3.985	590	
Reserve omrekeningsverschillen	-1.559	-99	
Overige reserves	32.531	34.796	
		54.296	54.471
Voorzieningen	27	89	84
Kortlopende schulden			
Schulden aan groepsmaatschappijen	7.045	6.303	
Schulden aan leveranciers	1.187	693	
Schulden aan participanten en maatschappijen waarin wordt deelgenomen	306	306	
Te betalen dividend	4.702	4.702	
Schulden aan kredietinstellingen	45.028	39.964	
Belastingen en premies	28 283	27	
Overige schulden en overlopende passiva	29 1.560	1.353	
		60.112	53.348
PASSIVA		114.497	107.903

Enkelvoudige winst- en verliesrekening

	Toelichting	2022/2023	2021/2022
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen	30	9.211	6.398
Overig resultaat na belastingen	31	-3.247	-848
Nettoresultaat		5.964	5.550

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de jaarrekening 2022/2023 van de onderneming. Ten aanzien van de enkelvoudige winst- en verliesrekening van de onderneming is gebruikgemaakt van de vrijstelling ingevolge artikel 2:402 BW.

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en de enkelvoudige winst- en verliesrekening hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening, met uitzondering van de hierna genoemde grondslagen.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de vermogens-mutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Zie voor een uitwerking hiervan de grondslagen voor financiële vaste activa in de geconsolideerde jaarrekening.

Voorziening deelnemingen

De voorziening is gevormd voor het bedrag van de te verwachten betalingen voor rekening van de vennootschap ten behoeve van deelnemingen. Waardering van de voorziening vindt plaats tegen contante waarde, indien het effect van tijdswaarde materieel is.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de onderneming in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Toelichting op de enkelvoudige balans

22. Immateriële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de immateriële vaste activa in het boekjaar 2022/2023 blijken uit het volgende overzicht:

	Kosten van onderzoek en ontwikkeling	Immateriële vaste activa in uitvoering	Totaal 2022/2023
Aanschafwaarde	1.139	0	1.139
Cumulatieve afschrijving	-1.103	0	-1103
Boekwaarde per 1 juli	36	0	36
Investeringsen	0	3.755	3.755
Afschrijvingen	-23	0	-23
Mutaties 2022/2023	-23	3.755	3.732
Aanschafwaarde	1.139	3.755	4.894
Cumulatieve afschrijving	-1.126	0	-1126
Boekwaarde per 30 juni	13	3.755	3.768

Investeringsen ERP-systeem inclusief activering eigen uren EUR 1.192 miljoen.

Voor de toelichting op de 'immateriële vaste activa in uitvoering' wordt verwezen naar pagina 101.

23. Materiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de materiële vaste activa in het boekjaar 2022/2023 blijken uit het volgende overzicht:

	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Activa in uitvoering	Totaal 2022/2023
Aanschafwaarde	29.596	972	559	31.127
Cumulatieve afschrijving	-15.126	-842	0	-15.968
Boekwaarde per 1 juli	14.470	130	559	15.159
Investeringsen	0	88	2.095	2.183
Afschrijvingen	-734	-80	0	-814
Saldo	-734	8	2.095	1.369
Aanschafwaarde	29.596	1.060	2.654	33.310
Cumulatieve afschrijving	-15.860	-922	0	-16.782
Boekwaarde per 30 juni	13.736	138	2.654	16.528

24. Financiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de financiële vaste activa in het boekjaar 2022/2023 blijken uit het volgende overzicht:

	Deelnemingen in groeps- maatschappijen	Vorderingen op groeps- maatschappijen	Andere deelnemingen	Latente belasting- vordering	Overige effecten	Overige vorderingen	Totaal 2022/2023
Boekwaarde per 1 juli	50.088	1.664	8	2.077	24	225	54.086
Investerings/toename	0	0	0	0	0	500	500
Resultaat deelnemingen	9.211	0	0	0	0	0	9.211
Valutaverschillen	-1.459	0	0	0	0	0	-1.459
Afschrijvingen/aflossingen	0	0	0	-161	0	-53	-214
Overige	396	0	0	0	0	0	396
Boekwaarde per 30 juni	58.236	1.664	8	1.916	24	672	62.520

Het negatieve resultaat van deelnemingen met een negatief eigen vermogen van EUR 3,5 miljoen is in mindering gebracht op de vorderingen op groepsmaatschappijen, opgenomen onder de vlottende activa.

De vorderingen op groepsmaatschappijen hebben een looptijd van onbepaalde tijd. Over de vordering wordt rente in rekening gebracht van 2,5%.

25. Overige vorderingen en overlopende activa

	30-jun-23	30-jun-22
Vooruitbetaalde bedragen	380	274
Nog te ontvangen subsidies	8	0
Overige vorderingen	79	0
Stand per 30 juni	467	274

26. Eigen vermogen

De samenstelling en het verloop van het eigen vermogen in het boekjaar 2022/2023 blijken uit het volgende overzicht:

	Gestort en opgevraagd kapitaal	Agio- reserve	Wettelijke reserve deelneming	Wettelijke reserve ontwikkelingskosten	Reserve omrekenings- verschillen	Overige reserve	Totaal 2022/2023	Totaal 2021/2022
Stand per 1 juli	15.675	1.433	2.077		590	-99	34.796	54.471
Mutaties in het boekjaar 2022/2023								
Dividend	0	0	0		0	0	-4.702	-4.702
Resultaat van het boekjaar	0	0	0		0	0	5.963	5.549
Valutaverschillen	0	0	0		0	-1.459	0	-1.459
Inkoop certificaten	0	0	0		0	0	23	23
Afschrijvingen	0	0	0		-360	0	360	0
Resultaat deelnemingen	0	0	560		0	0	-560	0
(des)Investeringsen	0	0	-118		3.755	0	-3.637	0
Overige mutaties	0	0	-288		0	0	288	0
Stand per 30 juni	15.675	1.433	2.231		3.985	-1.558	32.531	54.296

Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van de onderneming bedraagt EUR 50 miljoen (2021/2022 EUR 50 miljoen) en is verdeeld in 2.5 miljoen aandelen van EUR 20 elk waarvan 783.725 gewone aandelen geplaatst zijn. Het gestort en opgevraagd kapitaal bedraagt EUR 15.674.500 (ultimo 2021/2022 EUR 15.674.500).

Agioreserve

Het agio omvat de opbrengsten uit de uitgifte van aandelen voor zover deze hoger zijn dan het nominale bedrag van de aandelen (opbrengsten boven pari).

Andere wettelijke reserves

De post andere wettelijke reserves bestaat uit een wettelijke reserve deelnemingen en de wettelijke reserve inzake ontwikkelingskosten. De wettelijke reserve deelnemingen heeft betrekking op deelnemingen die volgens de vermogensmutatiemethode zijn gewaardeerd. De reserve betreft het verschil tussen de op basis van de grondslagen van de moedermaatschappij berekende ingehouden winst en rechtstreekse vermogensmutaties van de deelnemingen enerzijds, en het deel daarvan dat de moedermaatschappij zou kunnen laten uitkeren anderzijds. Bij dit laatste is rekening gehouden met mogelijk niet-uitkeerbaar winsten door deelnemingen die B.V.'s zijn in verband met door de besturen van de B.V.'s uit te voeren uitkeringstests. De wettelijke reserve inzake ontwikkelingskosten betreft de gevormde reserve voor het niet afgeschreven deel van de geactiveerde ontwikkelingskosten. De wettelijke reserves worden op individuele basis bepaald.

Reserve omrekeningverschillen

In deze wettelijke reserve worden valutaverschillen verantwoord die het gevolg zijn van de omrekening van functionele valuta van bedrijfsuitoefeningen in het buitenland naar presentatievaluta van de moedermaatschappij. Bij afstoting van de bedrijfsuitoefening in het buitenland wordt het desbetreffende cumulatieve bedrag van de omrekeningsverschillen, dat is opgenomen in het eigen vermogen, in de winst- en verliesrekening verantwoord als onderdeel van het resultaat op verkoop .

Voorstel tot resultaatbestemming

De Algemene Vergadering wordt voorgesteld het resultaat na belastingen over 2022/2023 als volgt te bestemmen: een bedrag van EUR 1.261 duizend toe te voegen aan de overige reserves en het resterende bedrag van EUR 4.702 duizend als dividend uit te keren. Per aandeel is er EUR 6,00 beschikbaar. Dit voorstel is in de balans verwerkt onder de kortlopende schulden.

27. Voorzieningen

Overige voorzieningen

De samenstelling en het verloop van de overige voorzieningen in het boekjaar 2022/2023 blijken uit het volgende overzicht:

	2022/2023	2021/2022
Stand 1 juli	84	22
Dotatie	17	62
Onttrekking	-12	0
Stand per 30 juni	89	84

De overige voorziening betreft de jubileavoorziening welke is berekend, gebruikmakend van een disconteringsvoet van 4%, en rekening houdend met het verwachte personeelsverloop. Van het bedrag heeft EUR nihil een looptijd < 1 jaar en EUR 22 duizend een looptijd > 5 jaar.

28. Belastingen en premies

	30-jun-23	30-jun-22
Vennootschapsbelasting	258	0
Loonheffing en sociale verzekeringen	25	27
	283	27

29. Overige schulden en overlopende passiva

	30-jun-23	30-jun-22
Te betalen lonen en salarissen	569	645
Schulden inzake pensioenen	10	13
Nog te ontvangen facturen	61	25
Overige bedragen	920	670
	1.560	1.353

30. Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen

Dit betreft het aandeel van de onderneming in de resultaten van haar deelnemingen, waarvan een bedrag van EUR 8.655 duizend (2021/2022: EUR 6.418 duizend) groepsmaatschappijen betreft. Het overige deel betreft resultaat in minderheidsbelangen ten bedrage van EUR 556 duizend (2021/2022: EUR 20 duizend negatief).

31. Overig resultaat na belastingen

Het overig resultaat na belastingen betreft de reguliere kosten voor het voeren van holdingsactiviteiten. De kosten betreffen personeelskosten, overige bedrijfskosten waaronder juridische kosten, afschrijvingen, bijzondere waardeverminderingen en rentebaten en -lasten.

Lonen en salarissen

	2022/2023	2021/2022
Brutolonen personeel	3.189	3.818
Sociale werkgeverslasten personeel	378	409
Pensioenpremie personeel	392	453
	3.959	4.680

Specificaties aantal fte's

	2022/2023	2021/2022
Directie, administratie en IT	53	48

Bij HZPC Holding B.V. waren gedurende het boekjaar gemiddeld 53 fte in dienst en alle werkzaam in Nederland (vorig boekjaar 48 fte).

Overige bedrijfskosten

	2022/2023	2021/2022
Verkoopkosten	1.373	1.589
Kantoorkosten	1.523	1.626
Personeelsgerelateerde kosten	727	593
Reparatie & onderhoud	205	120
Overige kosten	359	248
	4.187	4.176

Overige toelichtingen

Financiële instrumenten

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan markt-, valuta-, rente-, krediet- en liquiditeitsrisico's. Om deze risico's te beheersen heeft de onderneming een beleid, inclusief een stelsel van kredietlimieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de onderneming te beperken.

Kredietrisico

De onderneming loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder financiële vaste activa, overige vorderingen en liquide middelen.

Liquiditeitsrisico

De onderneming bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat er voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Renterisico

De onderneming loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en schulden. Zowel over deze vorderingen als schulden zijn variabele rentende afspraken overeengekomen, hierdoor loopt de onderneming risico ten aanzien van toekomstige kasstromen. Om het renterisico op de kredietfaciliteit te beperken is als mitigerende maatregel een rente cap overeenkomst afgesloten.

Niet uit de balans blijvende activa en verplichtingen

De onderneming heeft verplichtingen van operationele leaseverplichtingen en huur voor een bedrag van EUR 446 duizend. Van dit bedrag heeft EUR 307 duizend een looptijd van korter dan 1 jaar. Het overige betreft een verplichting korter dan 5 jaar. In de winst- en verliesrekening is voor huur en lease in het boekjaar 2022/2023 een bedrag van EUR 361 duizend opgenomen.

Verplichtingen uit hoofde van de implementatie van een ERP-systeem voor een bedrag van EUR 842 duizend. Dit bedrag heeft een looptijd van korter dan 1 jaar. De investeringsverplichting uit hoofde van de nieuwbouw Research (Metslawier) bedraagt EUR 271 duizend.

Fiscale eenheid

De onderneming vormt tezamen met haar binnenlandse dochterondernemingen, exclusief D.S.S. Opslag B.V. een fiscale eenheid voor de heffing van vennootschapsbelasting en omzetbelasting. Elk der vennootschappen is volgens de standaardvoorwaarden aansprakelijk voor te betalen belasting van alle bij de fiscale eenheid betrokken vennootschappen. De fiscale eenheid wijkt niet af van de fiscale eenheid in de geconsolideerde jaarrekening.

Bezoldiging Directie en Raad van Commissarissen

De opgave inzake de bezoldiging van directie is achterwege gelaten met een beroep op artikel 2:383 lid 1 BW, laatste volzin. De bezoldiging van de commissarissen bedraagt EUR 104 duizend (2021/2022: EUR 95 duizend).

Joure, 19 oktober 2023

De directie:

G.F.J. Backx (CEO), statutair bestuurder

H. Verveld (CCO)

J.L. van Vilsteren (CFO)

De Raad van Commissarissen:

M. Kester, voorzitter

C.J. Biemond

J.-P. Bienfait

I. Frolova

M. Hommes-Gesink

09 OVERIGE GEGEVENS

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

Op grond van artikel 27 van de statuten van Royal HZPC Group B.V. kan de vennootschappelijke winst jaarlijks een door het bestuur met goedkeuring van de Raad van Commissarissen te bepalen percentage worden gereserveerd, terwijl daarop voorts in aftrek worden gebracht de niet gedelgde verliessaldi van de voorgaande jaren, alsmede de belastingen welke ten laste van de winst geheven zijn of geheven zullen worden, zo nodig door schatting vast te stellen. De aldus resterende winst staat ter vrije beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De vennootschap kan aan de aandeelhouders en eventuele andere gerechtigden tot voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover het eigen vermogen groter is dan het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet of de statuten moeten worden aangehouden.

Gebeurtenissen na balansdatum

In september 2023 is Royal HZPC Group B.V. het doelwit geworden van een vorm van cybercriminaliteit. Een groot bedrag werd door criminelen overgeboekt naar hun bankrekening. Inmiddels is bekend dat het bedrag op een geblokkeerde bankrekening staat en daarmee uit handen is van criminelen. In verband met de voortgang van het ingestelde onderzoek is het bedrag nog niet terug geboekt op onze bankrekening en staat daarmee op dit moment niet ter vrije beschikking.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouders en raad van commissarissen van Royal HZPC Group B.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022/2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 30 juni 2023 van Royal HZPC Group B.V. te Joure gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Royal HZPC Group B.V. per 30 juni 2023 en van het resultaat over de periode 1 juli 2022 tot en met 30 juni 2023, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 30 juni 2023;
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over de periode 1 juli 2022 tot en met 30 juni 2023; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Royal HZPC Group B.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de onderneming en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop de directie inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar het hoofdstuk Risicobeheersing in het jaarverslag, waarin de directie haar (fraude)risicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de registratie van meldingen van het Integrity Council. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat de directie interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in de sectie 'gebruik van schattingen' op pagina 82 in de 'Algemene grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening'. Ook hebben wij data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties. Verder hebben wij, om in te spelen op het geïdentificeerde risico dat de directie interne beheersmaatregelen kan doorbreken met betrekking tot de geactiveerde ontwikkelingskosten voor het nieuwe ERP-systeem, onderzocht of de uitgaven voldoen aan de criteria voor activeren.

Wij zijn bij het identificeren en inschatten van frauderisico's uitgegaan van de veronderstelling dat er bij de opbrengstenverantwoording frauderisico's bestaan, met name ten aanzien van de verantwoording van de omzet in het juiste boekjaar. Wij hebben onder andere de resultaatdoelstelling van de onderneming overwogen en de realisatie daarvan. Wij hebben in reactie op het veronderstelde frauderisico onze werkzaamheden inzake de opbrengstenverantwoording bepaald en uitgevoerd.

Specifiek voor het risico met betrekking tot commissiebetalingen aan agenten hebben wij aandacht besteed aan de contractuele vastlegging van de afgesproken dienstverlening en de hoogte van de bijbehorende vergoeding.

Deze risico's vereisten echter geen significante aandacht. Het volgende frauderisico dat wij hebben geïdentificeerd vereiste wel significante aandacht in onze controle.

Risico's in de directie inschatting van de voorziening wegens oninbaarheid van de handelsdebiteuren:

Frauderisico	Op balansdatum is de omvang van de openstaande handelsvorderingen significant. Afnemers hebben een sterke geografische spreiding en betalen relatief laat voor hun pootaardappelen. De directie heeft een belangrijke rol in het schattingsproces van de inbaarheid van de vorderingen en daarmee de hoogte van voorziening voor handelsdebiteuren. In onze controle hebben wij rekening gehouden met het risico dat de directie interne beheersmaatregelen kan doorbreken bij de inschatting van de voorziening voor inbaarheid van de handelsdebiteuren leidend tot een afwijking van materieel belang. Tendensen of belangen kunnen de uitkomst van de schatting beïnvloeden. Daarom hebben wij voor de waardering van de voorziening een frauderisico onderkend. De vorderingen op handelsdebiteuren en het kredietrisico zijn toegelicht in noot 5 en noot 14 van de jaarrekening (pagina 104 respectievelijk pagina 108 van het jaarverslag). De directie beschrijft in noot 5 in de toelichting op de geconsolideerde balans dat sprake is van een onzekerheid over de inbaarheid van € 6,4 miljoen handelsvorderingen op high risk landen en ultra high risico landen.
--------------	--

Onze controleaanpak	Wij hebben onder andere de volgende controlewerkzaamheden verricht, specifiek gericht op dit frauderisico: • Wij hebben inzicht verkregen in de opzet en het bestaan van de interne beheersing met betrekking tot de bepaling van de voorziening voor handelsdebiteuren. • Wij hebben de inschatting van de directie geverifieerd aan de hand van onderliggende (bron)documenten, waaronder bankontvangsten na balansdatum. • Wij hebben, gebaseerd op retroperspectieve beoordeling van de voorziening handelsdebiteuren in de jaarrekening 2022-2023, de kwaliteit van het inschattingsproces van de directie gecontroleerd. • Wij hebben de achtergrond van materiële openstaande vorderingen besproken met accountmanagers, verkoopmanagement en groepsdirectie en waar mogelijk geverifieerd met onderliggende brondocumentatie. • Wij hebben de tekstuele toelichting in de jaarrekening gecontroleerd
---------------------	---

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van de directie, de Integrity Council en de raad van commissarissen. Wij verwijzen naar toelichting in de sectie 'gebeurtenissen na balansdatum' in de overige gegevens waar is toegelicht dat na afsluiting van het boekjaar een cyberincident heeft plaatsgevonden. Wij hebben kennis genomen van de opzet en uitvoering van het ingestelde interne onderzoek.

Uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden

verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening, op basis van onze ervaring in de sector, door afstemming met de directie, het lezen van notulen, het kennisnemen van interne onderzoeken en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

Wij hebben het volgende risico op niet naleving van wet- en regelgeving geïdentificeerd en de volgende werkzaamheden uitgevoerd.

Risico van niet-naleven van wet- en regelgeving als gevolg van derden gelden:

Risico	Een deel van de omzet van HZPC vindt plaats in landen waar sanctiemaatregelen van toepassing zijn en afnemers problemen ervaren bij het overmaken van gelden naar HZPC, op grond waarvan derden partijen worden ingezet, al dan niet via tussenpersonen. Wij beschouwen het niet naleven van anticorruptie wetgeving in landen met een hoog risico, inclusief het gebruik van tussenpersonen en het onbewust meewerken aan terrorisme financiering of witwassen door het ontvangen van gelden via onbekende derden als een risico in onze controle. In noot 15 in de jaarrekening is een toelichting opgenomen over derden gelden. De risico's wat betreft naleving van wet- en regelgeving, inclusief ontwikkelingen in het boekjaar 2022-2023, zijn toegelicht in het jaarverslag op pagina 60.
Onze controleaanpak	Wij hebben onder andere de volgende controlewerkzaamheden verricht, specifiek gericht op dit risico waarbij de planning en uitvoering in samenwerking heeft plaatsgevonden met onze forensische specialisten: • Wij hebben inzicht verkregen in de opzet en het bestaan van de interne beheersing rondom derden gelden. • Het uitvoeren van cijferanalyses en transactietesten op derden gelden. • Het kennisnemen van intern uitgevoerde onderzoeken naar derden gelden en onregelmatigheden in boekjaar 2022-2023, waaronder de uitgevoerde achtergrondonderzoeken naar bij de derden gelden betrokken externe partijen. • Het kennisnemen van juridische opinies. • We hebben inlichtingen ingewonnen bij de directie en personen belast met toezicht evenals bij de externe juridische adviseur van de onderneming over mogelijke of vermoedelijke schending van wet- en regelgeving met betrekking tot derden betalingen, inclusief de status van lopende onderzoeken. Om de resultaten van die onderzoeken te bevestigen, hebben we de ontvangen informatie geverifieerd met onderliggende brondocumentatie.

We hebben verder kennisgenomen van advocatenbrieven en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

We hebben de toereikendheid van de toelichtingen in noot 15 van de jaarrekening en op pagina 60 van het jaarverslag over derdengelden en onregelmatigheden geëvalueerd. We zijn nagegaan of deze toelichtingen de huidige status weerspiegelen van de belangrijkste onderzoeken met betrekking tot vermoedelijke schending van wet- en regelgeving en mogelijke onregelmatigheden, waaronder het onbewust meewerken aan terrorisme financiering of witwassen door het ontvangen van gelden via onbekende derden. Uit de toelichtingen blijkt dat niet alle onderkende risico's volledig zijn weggenomen, de mogelijke impact daarvan hebben we gewogen voor ons oordeel.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

De directie heeft een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de onderneming om haar continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor de voorzienbare toekomst. Zoals toegelicht in het onderdeel 'Continuïteit' op pagina 81 van de jaarrekening loopt de huidige financieringsovereenkomst tot 6 oktober 2024 en is de onderneming besprekingen gestart met banken om te komen tot een nieuwe financieringsovereenkomst. De jaarrekening is opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Wij hebben de specifieke beoordeling met de directie besproken, kennisgenomen van onderliggende correspondentie met banken en professioneel-kritisch geëvalueerd, en met name de veronderstelling van de directie dat voor 6 oktober 2024 de herfinanciering is geregeld. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van de directie op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderneming.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderneming.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 19 oktober 2023

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. J.J. Kooistra RA